

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ
СІКОРСЬКОГО»**

Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра економіки і підприємництва

«До захисту допущено»

В. о. завідувач кафедри

_____ Петро КРУШ

“   ” _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня бакалавра

за освітньо-професійною програмою «Економіка бізнес-підприємства»

спеціальності 051 «Економіка»

на тему: «Економічне обґрунтування напрямів підвищення ефективності
інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

Виконала:

студентка IV курсу, групи УЕ-71

Ніколаєнко Марія Олександрівна

Керівник:

д.е.н., професор Дергалюк Б.В.

Консультант з економіко-математичного підрозділу:

к.е.н, доц. Кузьмінська Н.Л.

Рецензент:

к.е.н., доц. Савченко С.М.

Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.

Студентка _____

Київ – 2021 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет менеджменту та маркетингу
Кафедра економіки та підприємництва

Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)
Напрямок підготовки 6.030504 «Економіка бізнес-підприємства»

«до захисту довшено»
В. о. завідувач кафедри
_____ Петро КРУШ
«__» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студенту

Ніколаєнко Марії Олександрівні

1. Тема роботи Економічне обґрунтування напрямів підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ», керівник роботи: Дергалюк Богдан Володимирович, д.е.н., професор кафедри економіки і підприємництва затверджені наказом по університету № 1248-с вид 21.05.2021 р.

2. Строк подання студентом роботи: «__» _____ року.

3. Вихідні дані до роботи: Форма №1 «Баланс», Форма №2 «Звіт про фінансові результати», документація відділу маркетингу підприємства, статистична звітність за 2017-2020 роки, законодавчі та нормативні акти України.

4. Зміст роботи:

I. Теоретичні основи інвестиційної діяльності

1.1. Сутність та зміст інвестиційної діяльності підприємства.
Інвестиційний аналіз

1.2. Методи оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств

1.3. Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства та проблеми її ефективної реалізації в сучасних умовах.

II. Аналіз показників ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

2.1. Господарсько-правові засади функціонування та загальна характеристика ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

2.2. Аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

2.3. Аналіз показників ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

2.4. Кореляційно-регресійний аналіз впливу інвестиційних витрат на результати інвестиційної діяльності ТОВ «Агротехсоюз»

III. Економічне обґрунтування напрямів підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АРОТЕХСОЮЗ»

3.1. Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

3.2. Обґрунтування доцільності впровадження пропозицій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

3.3. Розрахунок витрат на реалізацію заходів з підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «Агротехсоюз»

3.4. Оцінка соціально-економічної ефективності заходів спрямованих на підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

5. Перелік ілюстративного матеріалу: презентація дипломної роботи.

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 2, пункт 2.4	к.е.н, доц. Кузьмінська Н.Л.		
Нормоконтроль	к.е.н., доц. Кривда О.В.		

7. Дата видачі завдання: 10.12.2020 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Затвердження теми науковим керівником	11.12.2020 р.	
2	I розділ написання д/р	29.01.2021 р.	
3	II розділ написання д/р	12.03.2021 р.	
4	III розділ написання д/р	14.05.2021 р.	
5	Попередній захист дипломної роботи	24.05.2021 р.	
6	Строк подання дипломної роботи на кафедру		
7	Захист дипломної роботи	14.06.2021 р.	

Студент _____

Марія НІКОЛАЄНКО

Керівник роботи _____

Богдан ДЕРГАЛЮК

РЕФЕРАТ

Дипломна робота Ніколаєнко Марії Олександрівни на тему «Економічне обґрунтування напрямів підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»», напрям підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», КПІ ім. І. Сікорського, 2021, Київ.

Дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Робота виконана в обсязі 102 сторінок, містить 13 рисунків, 26 таблиці та 2 додатків.

Мета роботи полягає в аналізі існуючих показників ефективності інвестиційної діяльності підприємства, а також напрямів та способів підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ».

Для економічного обґрунтування напрямів підвищення ефективності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» в роботі використані такі методи: метод горизонтального і вертикального аналізу, графічний метод, методи економіко-математичного моделювання, метод логічного узагальнення та порівняльний.

В роботі було проаналізовано показники, які характеризують діяльність підприємства, його загальний фінансово-економічний стан та досліджено показники ефективності інвестиційної діяльності. У результаті аналізу було виявлено, що підприємство веде ефективну інвестиційну діяльність. Однак для забезпечення подальшого розвитку необхідно продовжити дії по регіональному розширенню ринків збуту, оновити систему стимулювання праці, а також впровадити ризик-контролі задля нівелювання негативного впливу факторів на інвестиційну діяльність підприємства.

Об'єкт дослідження – процес підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ».

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних положень щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ».

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиції, проект, ефективність, підприємство, витрати, грошовий потік, фінансовий стан.

ABSTRACT

Nikolaienko's bachelor thesis on the topic "Economic substantiation of directions of LLC AGROTECHSOYZ investment activity efficiency increase", field of study 6.030504 "Economics of Enterprise", NTUU "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", 2021, Kyiv.

Thesis consists of an introduction, 3 chapters, conclusions, list of literature sources and applications.

The work has a volume of 102 pages, contains 12 figures, 26 tables and 2 applications.

The purpose of the work is to analyze the existing indicators of the efficiency of the investment activity of the enterprise, as well as directions and ways to increase its efficiency at LLC AGROTECHSOYZ.

The following methods were used for economic substantiation of the directions of increasing the efficiency of investment activity of LLC AGROTECHSOYZ: the logical method, the method of horizontal and vertical analysis, the graphical method, the methods of economical and mathematical modeling, the method of logical generalization and the comparative.

The indicators of the enterprise activity, its general financial and economic condition and indicators of efficiency of investment activity were analyzed in the work. As a result of the analysis it was revealed that the company's approaches to the formation of investment activities are effective. However, to ensure further development, it is necessary to continue actions for regional expansion of markets, update the system of labor incentives, as well as establish risk control to reduce the negative impact of factors on the investment activities of the enterprise.

The object of research is the process of increasing the efficiency of investment activities of LLC AGROTECHSOYZ.

Subject of research - a set of theoretical, methodological and practical provisions to increase the efficiency of investment activities of LLC AGROTECHSOYZ.

Key words: investment activity, investment, project, efficiency, enterprise, costs, cash flow, financial condition.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	11
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	14
1.1. Сутність та зміст інвестиційної діяльності підприємства. Інвестиційний аналіз.....	14
1.2. Методи оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств.....	19
1.3. Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства та проблеми її ефективної реалізації в сучасних умовах.....	24
Висновки до розділу I	36
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ».....	38
2.1. Господарсько-правові засади функціонування та загальна характеристика ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»	38
2.2. Аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»	45
2.3. Аналіз показників ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»	50
2.4. Кореляційно-регресійний аналіз впливу інвестиційних витрат на результати інвестиційної діяльності ТОВ «Агротехсоюз»	57
Висновки до розділу II	62
РОЗДІЛ III. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АРОТЕХСОЮЗ» ..	65
3.1. Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»	65
3.2. Обґрунтування доцільності впровадження пропозицій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»	68
3.3. Розрахунок витрат на реалізацію заходів з підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «Агротехсоюз»	74

3.4. Оцінка соціально-економічної ефективності заходів спрямованих на підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «Агротехсоюз»	78
Висновки до розділу III.....	83
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Інвестиційна діяльність підприємства характеризує поточний стан розвитку підприємства, а також забезпечує суб'єкт господарювання додатковими джерелами економічних вигод. Питання методів та напрямів інвестування є критичним для управлінського персоналу компанії та визначає вектор подальшого розвитку підприємства, у разі доцільного управління інвестиційна діяльність здатна зменшити вплив негативних факторів на діяльність підприємства, запобігти кризовим станам. Саме тому проблема підвищення ефективності інвестиційно діяльності на підприємстві є актуальною та своєчасною на сучасному етапі розвитку економічних відносин.

Зв'язок роботи з науково-дослідними темами. Дипломну роботу виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт кафедри економіки та підприємництва НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за темою: «Управління економічною безпекою суб'єктів національного господарства (№ ДРН 0116U004577), у межах якої особисто автором обґрунтовано теоретичні засади дослідження підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства та розроблено методичний підхід для досягнення даних результатів.

Ступінь розробки наукової проблеми. Дослідженням питань оцінки й напрямів підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства надано багато уваги у багатьох наукових публікаціях. Роботи в даній тематиці писали багато зарубіжних та вітчизняних науковців. Серед яких Розенберг Дж. М. [8], Доуртмес П.О. [10], Войнаренко М.П. й Бушовська Л.Б. [9], Щерба А. О. [12] та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою даної дипломної роботи є розробка заходів з підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ». Завершальним етапом є надання рекомендацій щодо

підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства та шляхів їх реалізації.

В ході дослідження було поставлено і вирішено такі **завдання**:

- 1) визначено суть поняття інвестиційної діяльності, її основних характеристик;
- 2) визначено показники, що допомагають оцінити інвестиційну діяльність підприємства;
- 3) висвітлено теоретичні основи підвищення ефективності інвестиційної діяльності та проблеми її реалізації в сучасних умовах;
- 4) досліджено характеристику підприємства, статистичну звітність та аналіз фінансового стану ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»;
- 5) проведено оцінку ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»;
- 6) розроблено напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»;
- 7) проведено обґрунтування пропозицій щодо потреби в запропонованих заходах;
- 8) досліджено ефективність використання розроблених заходів для підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»;

Об'єкт дослідження – процес підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ».

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних положень щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ».

Методи дослідження. Метою даної дипломної роботи є розробка заходів з підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ».

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці й економічному обґрунтуванню напрямів підвищення ефективності інвестиційної діяльності, а саме пропозиції щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності шляхом подальшого шляхом подальшого розширення регіональних

ринків збуту, оновлення системи стимулювання праці як складової поточного інвестиційного проекту, а також впровадження ризик-контролів задля нівелювання негативного впливу факторів на інвестиційну діяльність підприємства.

Апробація. Основні результати дослідження опубліковано в наукових роботах:

1. Ніколаєнко М. О. Економічні ризики діяльності підприємств-дилерів сільськогосподарської техніки / М. О. Ніколаєнко // матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Науково-технічний розвиток: економіка, технології, управління» Київ: Видавництво IVTS "Політехніка", 2020. - 148 с.

2. Ніколаєнко М.О. Проблеми та перспективи інвестиційної діяльності підприємств агропромислового комплексу України / М. О. Ніколаєнко // матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції «РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ФАКТОР РОСТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ» Київ: Видавництво IVTS "Політехніка", 2020. - 158 с.

3. Ніколаєнко М.О., Дергалюк Б. В. Потенціал харківської області у сфері збуту аграрної техніки / М. О. Ніколаєнко, Б. В. Дергалюк // матеріали Міжнародної науковлі інтернет-конференції економічного спрямування на тему: «Світ економічної науки. Випуск 30», 2021 – 164 с.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність та зміст інвестиційної діяльності підприємства. Інвестиційний аналіз

Ефективна діяльність підприємства передбачає його розвиток та супроводжується здійсненням витрат у поточний період, що знаменує набуття суб'єктом різних майнових прав, у тому числі – і на інвестиційні об'єкти, використання яких дозволяє отримати вигоди у майбутньому як економічну, так і у вигляді сильних конкурентних позицій. Процеси, які пов'язані із інвестиційними об'єктами відображається поняттям «інвестиційна діяльність».

Категорія «інвестиційна діяльність», як і переважна більшість інших економічних категорій, має різне тлумачення залежно від контексту, сфери вживання терміну тощо. Нижче у таблиці наведені найбільш влучні й, водночас, різноманітні визначення «інвестиційної діяльності» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Різні підходи до визначення терміну «інвестиційної діяльності»

Джерело	Тлумачення
ЗУ «Про інвестиційну діяльність»	сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»	придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів»	придбання і продаж довгострокових активів, а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів.
Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI	господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно.
А. Пересада А. Ідрисова	вкладення капіталу в об'єкти підприємницької діяльності з метою забезпечення його зростання в майбутньому

Закінчення табл. 1.1

Дж. Розенберг	використання грошей з метою отримання більших грошей, отримання доходу або досягнення приросту капіталу, або і для того, і для іншого
М. Войнаренко, Л. Бушовська	як сукупність дій і заходів з розміщення коштів (інвестицій) з метою отримання зростаючої величини прибутку і досягнення позитивного фінансового результату підприємства.
П. Доуртмес	як процес вкладання ресурсів, що забезпечують безперервність життєдіяльності підприємства.
Б. Нкайя, М. Ларка	як умова забезпечення зростання ефективності підприємницької діяльності і фінансової стійкості підприємства.

Джерело: складено автором на основі [1-12]

ЗУ «Про інвестиційну діяльність» недостатньо широко висвітлює поняття інвестиційної діяльності, зводячи її визначення до поняття «інвестиції», яке у нормативно-правовому акті трактується наступним чином: «Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект» [1].

Підсумовуючи усі визначення, наведені у таблиці вище можна стверджувати, що правове визначення інвестиційної діяльності розглядається зі сторони цивільних відносин, які виникають у результаті такої діяльності, а за визначеннями П(С)БО та М(С)БО акцент робиться на вкладенні грошових коштів у те, що не є їхнім еквівалентом. Провідні ж економісти у своїх визначеннях роблять акцент на економічній вигоді такої діяльності, тобто отримання прибутку. Визначення останніх, на нашу думку, є більш економічно правильними, оскільки висвітлюють інвестиційну діяльність у більш широкому значенні та чітко визначають її мету. Саме тому у даній роботі інвестиційна діяльність буде розглядатися саме зі сторони дій підприємства по забезпеченню свого зростання та покращення фінансового стану.

Відповідно до ЗУ «Про інвестиційну діяльність» також можна виділити суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності.

Об'єктами інвестиційної діяльності можуть бути будь-яке майно, в тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх галузях економіки, цінні папери (крім векселів), цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права.

Суб'єктами (інвесторами і учасниками) інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави.

Інвестори - суб'єкти інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування.

Інвестори можуть виступати в ролі вкладників, кредиторів, покупців, а також виконувати функції будь-якого учасника інвестиційної діяльності.

Учасниками інвестиційної діяльності можуть бути громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора [1].

Для інвестиційної діяльності підприємства характерними є такі основні особливості, як:

1. Інвестиційна діяльність є ключовою формою забезпечення зростання операційної діяльності підприємства і відносно її цілей та задач має підпорядкований характер. Незважаючи на те, що деякі форми інвестицій підприємства можуть генерувати на окремих етапах його розвитку прибуток більший, ніж його операційна діяльність, головним стратегічним завданням підприємства є розвиток операційної діяльності, забезпечення умов для підвищення операційного прибутку.

2. Форми і методи інвестиційної діяльності значно меншою мірою ніж його операційна діяльність залежать від галузевих особливостей підприємства. Механізм інвестиційної діяльності практично ідентичний на підприємствах будь-якої галузевої приналежності, що визначається тією особливістю

інвестиційної діяльності, яка відбита в її тісному зв'язку з фінансовим ринком (ринком капіталу і ринком грошей), де практично відсутня галузева сегментація. У той час операційна діяльність підприємства здійснюється переважно в межах конкретних галузевих сегментів товарного ринку і має чітко визначені галузеві особливості операційного циклу.

3. Обсяги інвестиційної діяльності підприємства характеризуються суттєвою нерівномірністю по окремих періодах. Циклічність масштабів цієї діяльності визначається рядом умов – необхідністю попереднього накопичення фінансових засобів (інвестиційних ресурсів) для початку реалізації значних інвестиційних проєктів, у сприятливих зовнішніх умовах, поступовістю формування внутрішніх умов для суттєвих «інвестиційних ривків».

4. Інвестиційний прибуток підприємства (а також інші форми ефекту від інвестицій) у процесі його інвестиційної діяльності формується зазвичай зі значним «лагом запізнення».

Це означає, що між витратами інвестиційних ресурсів і одержанням інвестиційного прибутку проходить, як правило, достатньо великий період часу, що визначає довгостроковий характер цих витрат.

5. Інвестиційна діяльність формує особливий самостійний вид грошових потоків підприємства, що суттєво розрізняються по окремих періодах за своєю спрямованістю. Протягом окремих періодів сума від'ємного грошового потоку від інвестицій підприємства може значно перевищувати суму позитивного грошового потоку по ній. Крім того, сума інвестиційного прибутку по окремих періодах може мати високий рівень коливань.

6. Інвестиційній діяльності підприємства притаманні специфічні види ризиків, що об'єднуються поняттям «інвестиційний ризик». Рівень інвестиційного ризику, як правило, значно перевищує рівень операційного (комерційного) ризику. Це пов'язано з тим, що в процесі інвестиційної діяльності ризик втрати капіталу (тобто «катастрофічний ризик») має більшу вірогідність виникнення, ніж у процесі операційної діяльності. Механізм

формування необхідного рівня інвестиційного прибутку знаходиться в тісному зв'язку з рівнем ризику по даній інвестиції. [13]

Після детального ознайомлення із сутністю та змістом інвестиційної діяльності підприємства варто розглянути як результати таких операцій впливають на один з ключових документів, який супроводжує суб'єкт господарювання протягом усього періоду функціонування – фінансову звітність підприємства, та як основні показники інвестиційної діяльності мають відображатися у формах звіту.

У відповідності до П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» другим розділом форми 2 є «Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності».

Основними положеннями стандарту щодо цього розділу є:

- Рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності
- визначається на основі аналізу змін у статтях розділу балансу
- «Необоротні активи» та статті «Поточні фінансові інвестиції» і в розділі «IV. Необоротні активи та групи вибуття».
- У статтях «Реалізація фінансових інвестицій», «Реалізація необоротних активів», «Реалізація майнових комплексів», «Отримані відсотки», «Отримані дивіденди», «Інші надходження» відображають суми грошових надходжень від продажу відповідних активів, надходження грошових коштів у вигляді відсотків за позики або у вигляді дивідендів та інші надходження від інвестиційної діяльності.
- У статтях «Придбання фінансових інвестицій», «Придбання необоротних активів», «Придбання майнових комплексів», «Інші платежі» показують виплати грошових коштів для придбання відповідних активів або інші надходження інвестиційної діяльності
- У статті «Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності»
- відображається результат руху коштів від інвестиційної діяльності з урахуванням руху коштів від надзвичайних подій. [14]

Оскільки дані фінансової звітності підприємства відображають лише фактичні, номінальні числові характеристики інвестиційної діяльності у розрізі

«доходи-витрати» і не відображає структурних, якісних, часових тощо змін в об'єктах інвестування підприємства, для більш глибокого його аналізу застосовують інвестиційний аналіз.

Інвестиційний аналіз – це комплекс методичних і практичних прийомів та методів розробки, обґрунтування й оцінки доцільності реалізації інвестицій з метою прийняття інвестором ефективного рішення

Інвестиційний аналіз складає формаційну базу для ухвалення рішення щодо включення проекту в інвестиційний портфель, початку його інвестування, постійного моніторингу реалізації надає інвестиційний аналіз. Він є складовою процесу управління інвестиціями.

Методи і прийоми інвестиційного аналізу є засобами для глибокого дослідження явищ та процесів в інвестиційній сфері, а також формулювання на цій основі висновків і рекомендацій. Предметом інвестиційного аналізу є причинно-наслідкові зв'язки економічних процесів і явищ в інвестиційній діяльності, а також її соціально-економічна ефективність.

Об'єктом інвестиційного аналізу є фінансово-господарська діяльність підприємств в контексті взаємозв'язку з техніко-організаційними, соціальними та іншими умовами інвестиційної діяльності. Суб'єкти інвестиційного аналізу – це користувачі аналітичної інформації, що безпосередньо або опосередковано зацікавлені в результатах і досягненнях інвестиційної діяльності підприємства. Метою інвестиційного аналізу є визначення цінності інвестицій, тобто ефекту, результату від їх здійснення, який в загальному випадку являє собою різницю між зміною вигід, які отримуються від інвестування при реалізації певних інвестиційних проектів, та зміною при цьому загальних обсягів витрат, що здійснюються в межах даних проектів. [15]

1.2. Методи оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств

Нами вже було визначено, що інвестиційна діяльність є невід'ємною частиною функціонування підприємства. Якщо звернутися до ЗУ «Про підприємницьку діяльність», то з самого визначення «підприємництва» можна виокремити, що основною метою діяльності суб'єкта господарювання є отримання прибутку: «Підприємництво - це безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством». [16] Такім чином і для інвестиційної діяльності надзвичайно важливим стає питання оцінки її прибутковості, ефективності.

Оскільки інвестиційна діяльність може проявлятися у операціях з різноманітними за природою, характером та формою активами, то й методології та методичних підходів до оцінки такої діяльності існує досить широкий спектр.

Найбільш загальним, відносно поверхневим є аналіз показників з фінансової звітності підприємства. У процесі аналізу інвестиційної діяльності підприємства інформаційними джерелами є форма 1 «Баланс», форма 2 «Звіт про фінансові результати», форма 3 «Звіт про рух грошових коштів» та дані приміток до річної фінансової звітності. Результати інвестиційної діяльності підприємства визначаються на основі аналізу змін за статтями першого розділу балансу «Необоротні активи», статтею «Поточні фінансові інвестиції» другого розділу балансу та за окремими статтями форми 2 «Звіт про фінансові результати» («Дохід від участі у капіталі», «Інші фінансові доходи», «Втрати від участі в капіталі», «Інші витрати»), розділу II «Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності» форми 3 «Звіт про рух грошових коштів» та частин III. «Капітальні інвестиції», IV. «Фінансові інвестиції» та у «Доходи і витрати» форми 5 «Примітки до фінансової звітності підприємства». Оцінку підприємства за даними його фінансової звітності доцільно розпочати з аналізу

динаміки обсягів і структурних змін у цій діяльності протягом звітного періоду. [17]

Більш детальний, але й важчий у застосунку по відношенню до всього підприємства та всіх аспектів його інвестиційної діяльності є аналіз кожного окремого або групі споріднених інвестиційних проектів підприємства.

Сьогодні всі методи ефективності інвестиційної діяльності базуються на простій традиційній схемі: початкові інвестиції при реалізації будь-якого проекту генерують в обсяг грошових потоків. Капітальні вкладення, корисні економічні результати (дохід) можуть виступати у ролі грошового потоку. Інвестиційна діяльність визнається ефективною, якщо цей потік достатній для повернення початкової суми інвестицій та забезпечення необхідної норми дохідності на вкладений капітал.

Основні методи оцінки спираються на проектні, планові та фактичні дані про витрати та результати, обумовлені реалізацією інвестиційних проектів в подальшій ефективній інвестиційній діяльності підприємства.

Рис. 1.1 Методи оцінки ефективності проектної інвестиційної діяльності

Джерело: [17]

Виділені статистичні (що не враховують фактор часу) або традиційні (прості) методи оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів, такі

як період окупності інвестицій – PP (Payback Period) і коефіцієнт ефективності інвестицій ARR (Accounted Rate of Return), відомі давно й широко використовувалися у вітчизняній та європейській практиці ще до того, як загальне визнання отримала концепція, заснована на дисконтуванні грошових надходжень. Коефіцієнт рентабельності інвестицій (ROI) або рентабельності активів є один із основних індикаторів конкурентоспроможності, показує необхідну суму інвестицій витрачених підприємством для отримання однієї грошової одиниці чистого доходу.

Динамічні (що враховують фактор часу) або методи дисконтування, засновані на дисконтуванні грошових потоків. При використанні цих методів важливою складовою є пошук ставок дисконтування, які дозволяють привести доходи та витрати до значення, наближеним до реальних. Дисконтування являє собою процес перерахунку майбутньої вартості грошового потоку в поточну. При виборі ставки дисконтування треба враховувати інфляційні процеси, вартість всіх джерел для інвестицій та можливі показники ризиків.

Так як інвестиційна діяльність й, відповідно, інвестиційні проекти, впровадження яких обумовлює результати інвестиційної діяльності, можуть відрізнятися за своїми характеристиками та цілями, то й ефективність кожного такого проекту можна розглядати з різних точок зору. Основні види ефективності при оцінці інвестиційної діяльності підприємства наведені у таблиці нижче.

Таблиця 1.2 - Основні види ефективності при оцінці інвестиційної діяльності підприємства

Вид ефективності інвестиційної діяльності	Призначення	Необхідні критерії здійснення інвестиційної діяльності
Комерційна (фінансова)	Визначається при оцінці комерційних проектів співвідношенню фінансових витрат та результатів, які забезпечать необхідну норму прибутковості	Позитивне сальдо накопичених реальних грошей в будь-якому часовому інтервалі, де суб'єкт проекту здійснює та отримує доходи

Закінчення табл. 1.2

Бюджетна	Ефективність інвестиційних стратегічних рішень визначаються з точки зору бюджетів різних рівнів (державного, регіонального, місцевого)	Бюджетний ефект, який використовується для оновлення передбачених в проекті заходів регіональної інвестиційної політики
Соціальна (суспільно значима, корисна)	Ефективність проекту відображає з точки зору суспільства при цьому передбачається, що суспільство отримає всі результати і понесе всі витрати, пов'язані з реалізацією проекту	Відображення ефективності проекту з точки зору інтересів громадського господарства в цілому, а також суб'єктів здійснення проекту (регіональних організацій, підприємств)
Екологічна	Вимірюється результати системи управління навколишнього середовища, пов'язані з контролем організацією екологічних аспектів, оснований на її екологічній інвестиційній політиці, а також на цільових та планових екологічних показниках	Екологічною складовою є економічний збиток від забруднення навколишнього середовища, який представляє собою вартісне вираження соціально-економічних наслідків реалізації проекту, викликані забрудненням навколишнього середовища, втратою доходів

Джерело: складено автором на основі [17]

Для кожного з наведеного у таблиці вище виду ефективності інвестиційного проекту можна підібрати свій індивідуальний математичний розрахунок конкретного показника. Проте найбільшого поширення через свою універсальність застосуванні набули показники, наведені у таблиці 1.3. [18]

Таблиця 1.3 - Основні показники оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства

Показник	Розрахунок	Сутність
Чистий дисконтований дохід (NPV)	$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{CF_k}{(1+r)^k} - IC$	Використовується для визначення абсолютної величини ефекту від реалізації проекту
Внутрішня норма дохідності (IRR)	$IRR = r_1 + \frac{NPV_{r1}}{NPV_{r1} - NPV_{r2}} \times (r_2 - r_1)$	Розраховуються верхня межа припустимого рівня дисконтованої ставки, перевищення якої робить проект збитковим

Закінчення табл. 1.3

Індекс рентабельності (PI)	$PI = \frac{\sum_{k=1}^n \frac{CF_k}{(1+r)^k}}{IC} = \frac{NPV}{IC} + 1$	Використовується для визначення відносної величини ефекту від реалізації проекту
Модифікована внутрішня норма дохідності (MIRR)	$MIRR = \sqrt[n]{\frac{\sum_{k=1}^n CF_k \times (1+r)^{n-k}}{\sum_{j=0}^m \frac{IC_j}{(1+r)^j}}} - 1$	Модифікована внутрішня норма доходності передбачає надходження такої внутрішньої норми дохідності, яка дозволяє спів ставити поточну оцінку інвестиційних витрат та майбутню вартість грошового потоку за проектом, розраховується при визначенні відсоткової ставки
Період окупності (PP)	$\overline{PP} = \frac{IC}{\overline{CF}}$	тривалість часу, протягом якого не дисконтовані прогностні надходження грошових коштів перевищують не дисконтовану суму інвестицій, тобто це кількість років, необхідних для відшкодування інвестицій.
Дисконтований період окупності (DPP)	$DPP = \frac{IC \times n}{\sum_{k=1}^n \frac{CF_k}{(1+r)^k}}$	Визначає проміжок часу необхідний для того, щоб відшкодувати початкові інвестиції з урахуванням часу
Коефіцієнт рентабельності інвестицій (ROI)	$ROI = \frac{ЧПр}{IC}$	Дає змогу визначити, яку суму інвестиції треба витратити для отримання однієї грошової одиниці чистого прибутку

Джерело: складено автором на основі [17]

Таким чином нами було розглянуто основні підходи, методи та показники визначення ефективності інвестиційної діяльності підприємства. Обґрунтування обраних для даного дослідження методів та більш детальне їх розкриття наведено у наступному розділі.

1.3. Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства та проблеми її ефективної реалізації в сучасних умовах

Інвестиційна діяльність підприємства є важливим напрямом багатоаспектної діяльності сучасного підприємства у ринкових умовах. Саме тому питання розвитку інвестиційної діяльності та розгляд можливих шляхів підвищення її ефективності мають розглядатися на як рівні напряму підприємства, так і на вищому рівні у розрізі загальної стратегії розвитку підприємства. Адже напрями розвитку інвестиційної діяльності підприємства мають бути обґрунтовані та узгоджені із загальною стратегією підприємства.

Оскільки загальна стратегія підприємства має охоплювати та враховувати велику кількість аспектів всіх проявів діяльності, прийнято розрізняти її певні організаційні рівні: корпоративна, ділова, функціональна та операційна [19].

Функціональна стратегія підприємства розробляється для кожного функціонального напрямку певної сфери діяльності і включає в себе: маркетингову, виробничу, фінансову, інноваційну, кадрову, подеколи – екологічну, соціальну, стратегію організаційного розвитку й інші. Дуже зрідка у літературі можна віднайти виокремлення інвестиційної стратегії як самостійної, зазвичай більшість авторів вважають її частиною то фінансової, то інноваційної стратегій. [20] На нашу думку таке тлумачення може бути помилковим для певних підприємств, адже навіть за своїми визначеннями, які були проаналізовані у першому пункті даного розділу, інвестиційна діяльність не обов'язково має включати у себе фінансові інструменти або вкладення в інновації чи не лише обмежується ними. Тому є необхідним розгляд та винесення інвестиційної стратегії як окремої функціональної стратегії підприємства.

Інвестиційна стратегія – це система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що обумовлені загальними завданнями його розвитку та інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення. [21] Тобто загалом інвестиційну стратегію можна розглядати як генеральний план дій у сфері інвестиційної діяльності підприємства, який

визначає пріоритети її напрямків і форм, характер формування інвестиційних ресурсів і послідовність етапів реалізації довгострокових інвестиційних цілей.

Оскільки, як будь-який інший рівень стратегії підприємства, інвестиційна стратегія підпорядковується загальній стратегії підприємства й за своїм визначенням спрямована на зростання прибутковості, а отже – розвиток підприємства, основні види інвестиційної стратегії для підприємства співпадають із стратегіями розвитку загалом. найбільш узагальнені стратегії розвитку. М. Портер виокремлює три основні види стратегій розвитку підприємства: стратегія зростання (розвитку) – відображає намір підприємства збільшувати обсяги діяльності, чистого прибутку, капіталовкладень; стратегія стабілізації (сталості) – характеризує прагнення підприємства зберегти досягнуті обсяги діяльності в умовах суттєвої нестабільності обсягів реалізації і чистого прибутку; стратегія виживання (скорочення) – захисна стратегія в умовах глибокої кризи діяльності підприємства. [22] Таким чином можна побачити, що в основному стратегії зростання орієнтовані на ринок, товар, технології, галузь, положення підприємства всередині галузі.

Найбільш поширеними групами стратегій зростання є стратегії концентрованого, інтегрованого та диверсифікованого зростання. Розглянемо більш детально кожен з них.

Стратегії концентрованого зростання у більшості випадків можна звести до зміни продукту і (чи) ринку. При використанні цієї стратегії підприємство намагається поліпшити або виробляти новий продукт, не змінюючи галузі. Підприємство веде також пошук можливостей поліпшення свого положення на існуючому ринку або ж переходу на новий ринок.

До конкретних типів стратегій концентрованого зростання можна віднести [23]:

- стратегія посилення позиції на ринку, коли підприємство робить усе, щоб з продуктом на ринку завоювати кращі позиції. Реалізація цієї стратегії потребує великих маркетингових зусиль, здійснення горизонтальної

інтеграції, за якої підприємство намагається встановити контроль над своїми конкурентами;

- стратегія розвитку ринку полягає в пошуку нових ринків для вже виробленого продукту;
- стратегія розвитку продукту допускає зростання за рахунок виробництва нового продукту, який буде реалізовуватися на вже освоєному підприємством ринку.

Стратегії інтегрованого зростання пов'язані з розширенням підприємства шляхом додавання нових структур. Підприємство може здійснювати інтегроване зростання шляхом придбання власності або розширення зсередини. При цьому в обох випадках змінюється положення підприємства всередині галузі. Виділяють два основних типи стратегій інтегрованого зростання [24]:

- Стратегія зворотної вертикальної інтеграції, які спрямована на зростання підприємства внаслідок придбання або ж посилення контролю над постачальниками. Підприємство може або створювати дочірні структури, що здійснюють постачання, або ж приєднувати компанії, які вже здійснюють постачання. Реалізація стратегії зворотної вертикальної інтеграції може дати підприємству дуже сприятливі результати, пов'язані з тим, що зменшиться залежність від коливання цін на комплектуючі і запитів постачальників. Більше того, постачання як центр витрат для підприємства можуть перетворитися на центр доходів.
- Стратегія прямої вертикальної інтеграції виражається зростанням підприємства за рахунок придбання або ж посилення контролю над структурами, що знаходяться між підприємством й кінцевим споживачем, а саме – системами розподілу та продажу. Такий тип інтеграції надзвичайно вигідний, якщо посередницькі послуги дуже розширюються з якісним рівнем роботи.

Третя група стратегій розвитку - стратегії диверсифікованого зростання. Вони реалізуються тоді, коли підприємство далі не може розвиватися на цьому ринку з цим продуктом у рамках цієї галузі. [25]

Одним з ключових факторів при виборі стратегії зростання є стан галузі і позиція на ній підприємства. Сильні підприємства мають прагнути закріпити свої лідируючі позиції і обирати різні стратегії зростання: якщо галузь занепадає, варто приймати стратегію диференціації; якщо ж галузь розвивається – обирати стратегію концентрованого чи інтегрованого зростання. Слабкі підприємства мають поводитися інакше й обирати стратегії, які сприятимуть посиленню їх позицій на ринку. Якщо ж такі стратегії їм не під силу, дану галузь треба залишати, тобто обирати стратегію скорочення. [26]

Оскільки предметом дослідження даної наукової праці є інвестиційна діяльність суб'єкта господарювання, який за КВЕД належить до секції G : «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів», то вважаємо за необхідне розглянути специфіку розвитку у цій сфері діяльності.

Враховуючи специфіку торговельної сфери та місце підприємств на споживчому ринку, наведемо характеристику базових стратегій розвитку для торговельних підприємств у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 - Характеристика базових стратегій розвитку торговельних підприємств

Назва стратегії	Продукт	Ринки	Напрямок розвитку
<i>Стратегії концентрованого розвитку</i>			
Посилення позицій	Освоєний	Освоєний	Ресегментування й репозиціонування
Розвиток ринку	Освоєний	Новий	Маркетинг нових ринків
Розвиток продукту	Новий	Освоєний	Інноваційні розробки
<i>Стратегії інтегрованого зростання</i>			
Зворотна вертикальна інтеграція	Освоєний	Освоєний	Інтеграція з постачальниками
Пряма вертикальна інтеграція	Освоєний	Освоєний	Інтеграція з торговельними посередниками
<i>Стратегії диверсифікованого зростання</i>			
Центрована диверсифікація	Новий	Освоєний	Розширення старого виробництва для випуску нового продукту
Горизонтальна диверсифікація	Новий	Освоєний	Освоєння нової технології на старому виробництві для нового продукту

Закінчення табл. 1.4

Конгломератна диверсифікація	Новий	Новий	Нові технології на новому виробництві для нового продукту й нового ринку

Джерело: складено автором на основі [25, 26]

Тобто, виходячи з інформації, представленої в табл. 1.4, можна дійти висновку, що більшість стратегій розвитку торговельних підприємств орієнтовані на збереження існуючих сегментів реалізації товарів на споживчому ринку. А вже за рахунок використання сприятливого положення чи можливостей ресурсного забезпечення, торговельні підприємства прагнуть його розширити.

Для того, щоб поглянути на напрями реалізації стратегій розвитку або інвестиційних стратегій, враховуючи їх специфікацію під сферу торгівлі, з точки зору об'єктів інвестування, згадаємо основні види активів, які типово відносять до інвестиційного портфеля більшості підприємств: фінансові, реальні, інтелектуальні та інвестиції у людський капітал.

Фінансові інвестиції означають використання наявного капіталу для придбання (купівлі) акцій, облігацій та інших цінних паперів, що випускаються підприємством або державою.

Реальні інвестиції — це вкладення капіталу в різні сфери і галузі економіки з метою оновлення існуючих і створення нових благ. Такі інвестиції забезпечують одержання набагато більшого прибутку. Реальні інвестиції дістали ще назву виробничих або капітальних вкладень. [27] В основному, це вкладення в матеріальні активи — будинки, споруди, обладнання та інші товарно-матеріальні цінності, а також нематеріальні активи (патенти, ліцензії, технічна, науково-технічна, інструктивна, технологічна, проектно-кошторисна та інша документація).

Всередині цієї групи, як правило, виділяють наступні види інвестицій: інвестиції, які направляють на розширення виробничих потужностей, на реконструкцію та розширення діючого виробництва, відтворення основних фондів, які вибули.

Інтелектуальні інвестиції — це вкладення в об'єкти інтелектуальної власності, які виходять з авторського права, винахідницького та патентного права, права на промислові зразки та корисні моделі.

Інвестиції в людський капітал — це вкладення в освіту, підвищення кваліфікації, соціальну сферу. Ці інвестиції довгострокові та скуповуються в майбутньому. [28]

Таким чином можна стверджувати, що найбільш раціональним у більшості випадків згідно зі стратегіями розвитку є реальне інвестування (у будівництво, покращення технологічного оснащення тощо), однак може мати місце й інтелектуальне інвестування (впровадження нових технологій) та навіть інвестування у людський капітал (підвищення кваліфікації робочих кадрів задля підвищення рівню задоволення попиту та його обслуговування). Однак все ж найбільш доречним для більшості описаних раніше стратегій інвестування торговельних підприємств є капітальне інвестування, а саме вкладання коштів у розширення ринків збуту, оскільки основні засоби для підприємств даної галузі типово зовсім не задіяні або лише частково в обслуговуванні клієнтів та перепродажі готової продукції.

Інвестиційна діяльність будь-якого суб'єкта господарювання, так само як і решта можливих на певному підприємстві видів його діяльності, залежить від ряду факторів, які у загальному виді можна поділити на зовнішні та внутрішні фактори впливу.

До зовнішніх факторів належить низка політичних, правових, економічних, соціальних тощо умов, в яких буде безпосередньо реалізований той чи інший інвестиційний проект. Визначальною особливістю даних умов є те, що менеджери або інші управлінці певного підприємства не мають контролю над даними факторами і тому основним інструментом взаємодії з таким впливом є прогнозування змін впливу зовнішніх факторів, планування подальших напрямків розвитку підприємства з врахуванням результатів прогнозу та забезпечення високої мобільності підприємства або певних напрямків його діяльності для швидкого реагування на зміну кон'юнктури з

метою мінімізації негативних наслідків або максимізації ефективності використання нових можливостей. [30] Таким чином, узагальнивши, основним зовнішнім фактором впливу на інвестиційну діяльність підприємств є політико-економічні умови діяльності суб'єктів господарювання в країні на сучасному етапі.

Щоб охарактеризувати у загальних рисах нинішню ситуацію з «інвестиційним кліматом» в Україні за допомогою даних Державної служби статистики було проаналізовано тенденції змін загальної суми капітальних інвестицій, джерел їхнього формування та структура за 2017 – 2020 роки.

На рисунку 1.2 відображено зміну загального обсягу капітальних інвестицій в Україні та джерел їх формування за останні 4 роки. Впродовж 2017 – 2019 років спостерігалось номінальне зростання вартісного обсягу капітальних інвестицій на 27,5% та 11%, а вже у 2020 році відбулося скорочення на 28%, що, скоріш за все, спричинено всесвітньою пандемією та масовими карантинними обмеженнями у зв'язку з розповсюдженням вірусу COVID-19. Не зважаючи на скорочення суми інвестицій у 2020 році структурне співвідношення джерел їх формування залишилося відносно не змінним: більше половини всіх інвестицій були здійснені за рахунок власних коштів підприємства, основна частка в складі яких належить амортизаційним відрахуванням. На другому місці знаходяться кошти місцевих бюджетів, ще менша частка припадає на кошти державного бюджету та найменший відсоток у структурі інвестицій припадає на кредити банків та інші позики, до яких відносяться також кошти іноземних інвесторів.

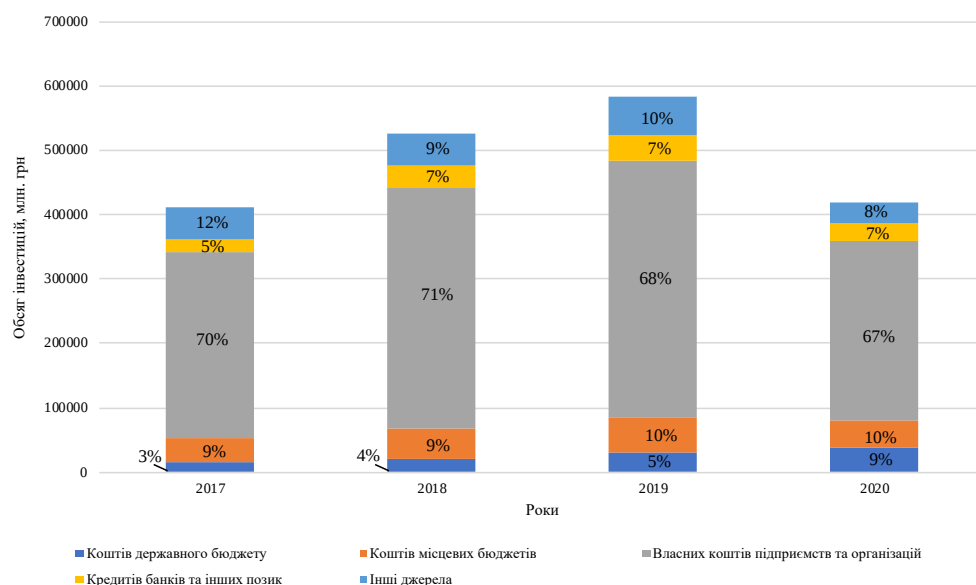

Рис. 1.2 – Загальний обсяг капітальних інвестицій в Україні та джерела їх формування за 2017 – 2020 роки

Джерело: складено автором на основі [29]

Тобто, тенденції до скорочення обсягу інвестицій у 2020 році, безперечно, є негативним фактором зовнішнього впливу на інвестиційну діяльність конкретного підприємства, однак такі зміни в більшій своїй мірі можуть бути виправдані жорсткими та довготривалим обмеженнями у діяльності суб'єктів господарювання та інвесторів по всьому світу. А що стосується структури формування інвестицій, то загальна картина зберігається продовж всього досліджуваного періоду і, на нашу думку, відображає незадовільну політику держави у сфері забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в країні. Для розвинутої економіки є характерним значна частка державного фінансування (у тому числі за рахунок місцевих бюджетів), а також залучення позикових коштів банків та інвесторів. [33] Як можна спостерігати з графіка нижче, частка фінансування банками та інвесторами тримається на рівні 7%, що є найменшою структурною одиницею станом на 2020 рік. Хоча варто відзначити, що зростання частки державного фінансування та сталість частки фінансування місцевими бюджетами в умовах кризових явищ 2020 року однозначно можна вважати позитивним індикатором.

За видами економічної діяльності інвестиції розподіляються так, як це зображено на рисунку 1.3.

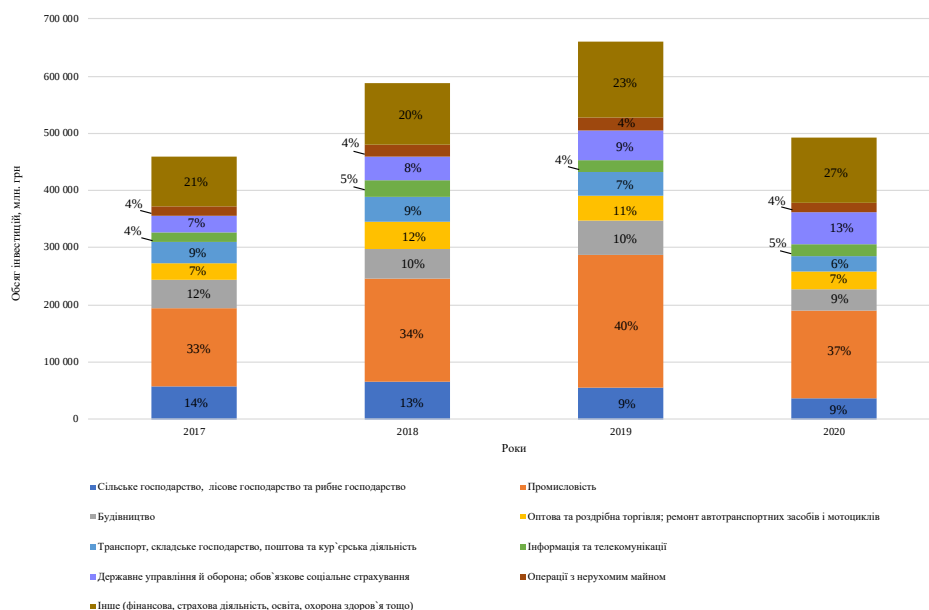

Рис. 1.3 – Структура капітальних інвестицій в Україні за 2017 – 2020 роки

Джерело: складено автором на основі [29]

Основна частка припадає на промисловість, будівництво, сільське господарство, оптова та роздрібна торгівля, а також – державне управління та оборона, обов'язкове соціальне страхування. В цілому спрямованість інвестиційних ресурсів на провідні галузі економіки є зрозумілою та характерною для нинішньої ситуації, але варто відзначити значну частку, а також зростання її значення для фінансування державного управління, одночасно із низьким рівнем фінансування сфери інформації та телекомунікації, професійної та наукової діяльності, освіти, розвиток яких ми вважаємо основною рушійною силою та невід'ємною складовою при розвитку економіки, який сьогодні неможливий без інтенсифікації інвестиційної та інноваційної діяльності.

Попри показники статистичних органів при оцінці інвестиційного клімату в країні також слід зважати на дані міжнародних рейтингів по оцінці стану розвитку економіки в певній країні та умов для ведення бізнесу в ній. З метою провести загальний аналіз нами було вивчено два найбільш поширених

рейтинги, які використовуються для оцінки рівня розвитку економіки загалом, а також – інвестиційної привабливості країни.

Одним з найбільш вагомих та поширених рейтингів при характеристиці рівня розвитку економіки є рейтинг «Doing business», який складається Світовим банком щороку на основі аналізів показників легкості та доступності ведення бізнесу, саме тому більшість інвесторів орієнтуються саме на цей рейтинг. Основними показниками за методологією 2020 року були: доступність відкриття бізнесу, отримання дозволів на будівництво, доступ до електроенергії, реєстрація власності, отримання кредитів, правовий захист інвесторів, податкове навантаження тощо. За останні роки Україна показала позитивну динаміку, адже у 2014 році вона посідала 112 місце зі 190 країн, а вже у 2020 – 64 місце. [31]

Не менш вагомої репутації заробив глобальний рейтинг конкурентоспроможності («Global Competitiveness Rank»), який створений Всесвітнім Економічним Форумом (World economic Forum) і оцінює 12 показників, таких як: стан інфраструктури, ринок праці, рівень освіти, макроекономічна стабільність, здатність до інновацій тощо. За результатами 2014 року Україна посіла 76-те місце (зі 141), а в 2019-му – 85. У даному рейтингу Україна показувала зростання, але у 2019 році повернулася до результатів 2016 року [32].

Отже, проаналізувавши основні тенденції змін інвестиційного клімату в Україні можна дійти до загального висновку, що незважаючи на ускладнення, викликані обмеженнями через всесвітню пандемію вірусу COVID-19 Україна продовжує показувати значний потенціал щодо розвитку та підтримки інвестиційної діяльності підприємств, однак існує ряд недоліків, які спричинені недостатньою увагою держави до покращення інвестиційного клімату в країні. Основними зовнішніми факторами впливу на ефективність інвестиційної діяльності підприємств можна назвати:

- Обмеження спричинені пандемію вірусу COVID-19;
- Недостатнє державне фінансування інвестицій;

- Слабкий розвиток банківського сегменту, низька частка кредитування інвестицій;
- Низький рівень залучення інвесторів як вітчизняних, так й іноземних;
- Скорочення обсягів інвестицій у сільське господарство, розвиток інновацій, натомість зростання вкладання активів у державне управління.

На відміну від зовнішніх факторів, внутрішні є суб'єктивними і залежать від специфіки діяльності підприємства, етапу його розвитку, результативності діяльності та рівня освіченості та професіоналізму керівництва різних рівнів. [34] Тобто ці фактори можуть бути врегульовані самим підприємством.

Одним з найбільш важливих внутрішніх факторів, на нашу думку, є обсяг та структура інвестиційних ресурсів підприємства. Від цього безпосередньо залежить можливість та масштаби інвестування.

До даної групи факторів також слід віднести рівень навичок, досвід та знання керівників різних рівнів та напрямів підприємства, зокрема – економічного та (або) відділу маркетингу, до завдань яких входить пошук нових шляхів розвитку підприємства. [35]

Варто також відзначити, що попри визначені у пункті 1.3 основні фактори впливу при здійсненні інвестиційної діяльності, а також враховуючи рекомендації щодо напрямів інвестування, наведених вище, слід пам'ятати про високий рівень ризикованості більшості інвестицій, що можна вважати характерною рисою інвестування серед інших напрямків діяльності підприємства. Якщо зважати на предмет аналізу даної роботи - управління інвестиційною діяльністю підприємства ТОВ «Агротехсоюз», то необхідно зазначити, що специфікою діяльності Товариства зумовлені конкретні ризики, пов'язані з діяльністю дистриб'юторів сільськогосподарської техніки. До загальних особливостей функціонування ринку сільськогосподарських послуг відносять високу волатильність ефективності діяльності господарюючих суб'єктів цього ринку. Для підприємств, господарювання яких здійснюється на умовах дилерських відносин, перелік основних ризиків змінюється та доповнюється, у порівнянні з іншими суб'єктами сільськогосподарських

відносин, що спричинене особливостями діяльності підприємств-дилерів сільськогосподарської техніки. Зважаючи на це, основними ризиками діяльності таких підприємств є: ризик зміни умов поставок товару, ризик зміни державної політики щодо митного контролю та імпорту товару, ризик зниження платоспроможності споживачів, ризик появи нового дилера альтернативних виробників сільськогосподарської техніки, ризик неплатоспроможності банків-партнерів. [36]

Зважаючи на усі перелічені факторів впливу та ризики, пов'язані з інвестиційною діяльністю на українському ринку сьогодні, а також із особливостями діяльності підприємств-дистриб'юторів сільськогосподарської техніки особливо гостро постає питання підвищення ефективності інвестиційної діяльності, до яких, після проведеного аналізу, можна віднести два основні напрями:

- оптимальний вибір та реалізація інвестиційної стратегії та інвестиційного плану;
- забезпечення підприємства достатнім рівнем управління, яке забезпечить раціональне використання інвестиційних ресурсів й нівелювання ризиків задля найбільшої ефективності інвестиційної діяльності.

Висновки до розділу I

Проаналізувавши суть основних понять інвестиційної діяльності підприємства можна дійти висновку, що інвестиційна діяльність є багатовимірним поняттям і з точки зору нормативних актів обмежена у своїх характеристиках, саме тому для цілей даної роботи інвестиційну діяльність нами буде визначено як інструмент нарощування економічного потенціалу, характер якого може свідчити про поточний рівень розвитку суб'єкту господарювання та його стратегічні напрями.

Усі описані нами методи оцінки інвестицій (статичні та динамічні) корисні в певних визначених ситуаціях. Для кожного з них існують особливості

та виключення. А вибір того чи іншого показника для оцінювання інвестиційних проектів буде залежати від сподівань інвестора, міри регулювання галузі чи сфери діяльності, ризику, способів фінансування, грошових потоків, порівняння взаємовиключних альтернатив, схожості переваг альтернативних проектів, чи чітко окреслених строків та обсяги інвестицій тощо. Оскільки у даній роботі ефективність інвестиційної діяльності товариства з окреслених у наступному розділі причин зводиться до оцінки ефективності конкретного проекту, то нами буде розраховано та проаналізовано результати за всіма показниками, розрахунок яких був описаний у даному розділі.

У даному розділі також було проаналізовано та визначено, що аналіз інвестиційної діяльності підприємства не обмежується лише визначенням основних показників її ефективності, а також має включати у себе подальший аналіз перспектив підприємства у сфері інвестування, порівняння поточних результатів із розробленим поточним інвестиційним планом та стратегією для підприємства, за необхідності – їхнє коригування під сучасні умови діяльності та кон'юнктуру ринку. Нами було розглянуто основні напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств у розрізі найбільш універсальних стратегій розвитку, викреслено особливості їх формування для торговельних підприємств та обґрунтовано, що капітальне інвестування, а саме вкладання коштів у розширення ринків збуту є найбільш доцільним напрямом розвитку інвестиційної діяльності підприємства та його загального розвитку.

Також було враховано ризикованість інвестиційної діяльності та визначено основні ризики, які стосуються інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ». Нами було визначено основні проблеми реалізації інвестиційної діяльності підприємств в сучасних умовах, які у загальному зводяться до складної й нестабільної економічної ситуації в країні загалом та при здійсненні інвестицій зокрема. Було виокремлено основні фактори впливу на інвестиційну діяльність, як зовнішні, так і внутрішні.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

2.1. Господарсько-правові засади функціонування та загальна характеристика ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

Товариство з обмеженою відповідальністю «АГРОТЕХСОЮЗ» було засноване у 1997 році як центр з сервісного обслуговування та постачання запасних частин до сільськогосподарської техніки німецької фірми CLAAS.

Основні дані щодо ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» наведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Основна інформація про ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

Повне найменування юридичної особи	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «АГРОТЕХСОЮЗ»
Код ЄДРПОУ	24918458
Дата реєстрації	23.05.1997
Уповноважені особи	Дергалюк Іван Володимирович – керівник, засновник: частка – 90% Дергалюк Людмила Степанівна - засновник: частка – 10%
Розмір статутного капіталу	4 000 000 грн
Адреса:	Україна, 08623, Київська обл., Васильківський р-н, селище міського типу Калинівка, ВУЛИЦЯ ЗАЛІЗНИЧНА, будинок 49

Джерело: складено автором на основі [37]

Види економічної діяльності, які здійснює компанія, перераховані у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Економічна діяльність ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

Код КВЕД	Опис діяльності
Основна діяльність:	
46.61	Оптова торгівля сільськогосподарськими машинами й устаткуванням
Інші:	
29.32	Виробництво інших вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів
45.31	Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів
77.31	Надання в оренду сільськогосподарських машин і устаткування
52.10	Складське господарство
64.91	Фінансовий лізинг

Закінчення табл. 2.2

33.12	Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення
45.20	Технічне обслуговування та ремонт автотранспортних засобів
77.11	Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів
52.29	Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту
77.12	Надання в оренду вантажних автомобілів
49.41	Вантажний автомобільний транспорт

Джерело: складено автором на основі [37]

Компанія має більш як двадцятирічний досвід комплексного обслуговування українських аграріїв та забезпечує підбір, постачання і введення в експлуатацію сільськогосподарської техніки, навчання механізаторів, гарантійне обслуговування, проведення ремонтів та постійну наявність запчастин на складі.

На сьогоднішній день компанія «АГРОТЕХСОЮЗ» є офіційним дилером провідних світових виробників сільськогосподарської техніки, а саме: CLAAS, LEMKEN, GERINGHOFF і VALLEY.

Основними видами діяльності компанії є:

- Постачання сільськогосподарської техніки і обладнання з доставкою до господарства
- Надання послуг щодо введення машину експлуатацію, гарантійного та після гарантійного обслуговування та ремонту
- Забезпечення оригінальними запчастинами та витратними матеріалами
- Кредитні та лізингові програми фінансування техніки
- Навчання персоналу клієнтів, маркетинг і просування виробників

Основними регіонами діяльності компанії є Київська, Чернігівська, Сумська, Черкаська, Одеська області.

Також компанія має мережу філій з майданчиками для техніки, складами запчастин, сервісними інженерами та спеціалістами з продажу в Чернігівський, Сумській та Одеській областях.

В 2018 році відбулося відкриття нового сучасного центрального офісу АГРОТЕХСОЮЗ в с. Путрівка, васильківського р-ну, київської області.

Компанія також надає кредитні та лізингові програми фінансування техніки і співпрацює з «ПроКредит банком», «Приватбанком» і «ОТП Лізинг» в рамках фінансування покупки сільськогосподарської техніки.

Товариство чітко розуміє важливість швидкого постачання запчастин та постійної їх наявності на складах, тому управління складами здійснюється з допомогою спеціально розробленої комп'ютерної системи, що дає можливість миттєво надати відповідь про наявність необхідної деталі та в найкоротші терміни доставити її на місце призначення.

Для надання якісного обслуговування сервісна служба АГРОТЕХСОЮЗ має в розпорядженні 30 сервісних авто, які укомплектовані повним переліком необхідного для ремонту інструментів та спеціального обладнання.

Сервісні служби компанії надають послуги з діагностики і ремонту гідравлічних і електричних систем, систем кондиціонування, ремонту електронних блоків, здійснюють проведення планового технічного обслуговування і надають консультації.

Також компанія пропонує стаціонарний сервіс, який включає капітальний ремонт двигунів, трансмісії, техніки загалом.

Отже, головною метою ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» є забезпечення сільськогосподарських виробників надійною технікою, професійним сервісом та якісними запчастинами для прибуткової діяльності. Реалізуючи місію, компанія формує умови для відтворення однієї з найважливіших базових галузей національного господарства, яка є джерелом ресурсів для різних сфер промисловості, продуктів харчування та робочих місць населення. [38]

Організаційну структуру ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» наведено на рис. 2.1.

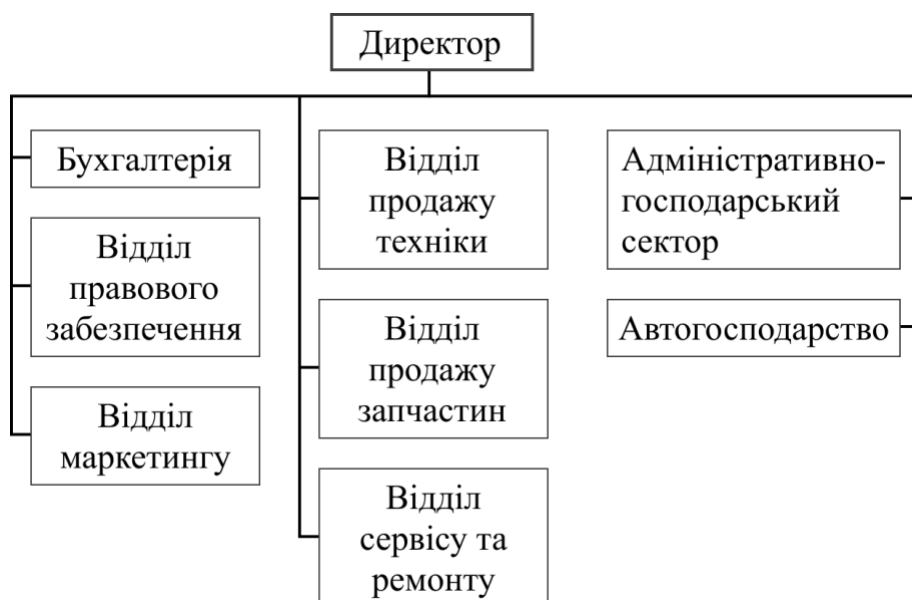

Рис. 2.1 - Організаційна структура ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

Джерело: складено автором на основі [38]

Для кращого розуміння економічного стану та динаміки розвитку підприємства проведемо загальний аналіз основних статей звітності за досліджуваний період: 2017 – 2020 роки.

На рис. 2.2 відображено динаміку та структуру складових активу балансу ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» протягом 2017 – 2020 років. Варто відзначити, що 100% необоротних активів за досліджуваний період складала вартість основних засобів, при тому що відсоток їхнього зносу зріс із показника у 26% у 2017 році до рівня у 54% у 2020 році. Як можна бачити з графіку, загальна вартість підсумку балансу показувала тенденцію до зростання, до того ж і зростала частка оборотних активів у складі активу балансу підприємства з 85,8% до 93,5%. Більш детально склад оборотних активів наведено на рис. 2.3. Серед оборотних активів найбільша частка належить запасам та товарам, при чому вартість товарів показала значну динаміку до зростання, а вартість запасів – скорочення, що свідчить про більші товарообороти та збільшення обсягів збуту, відсутність затоварювання. Також значна питома вага, особливо в останні два роки, припадає на дебіторську заборгованість за товари, роботи та послуги.

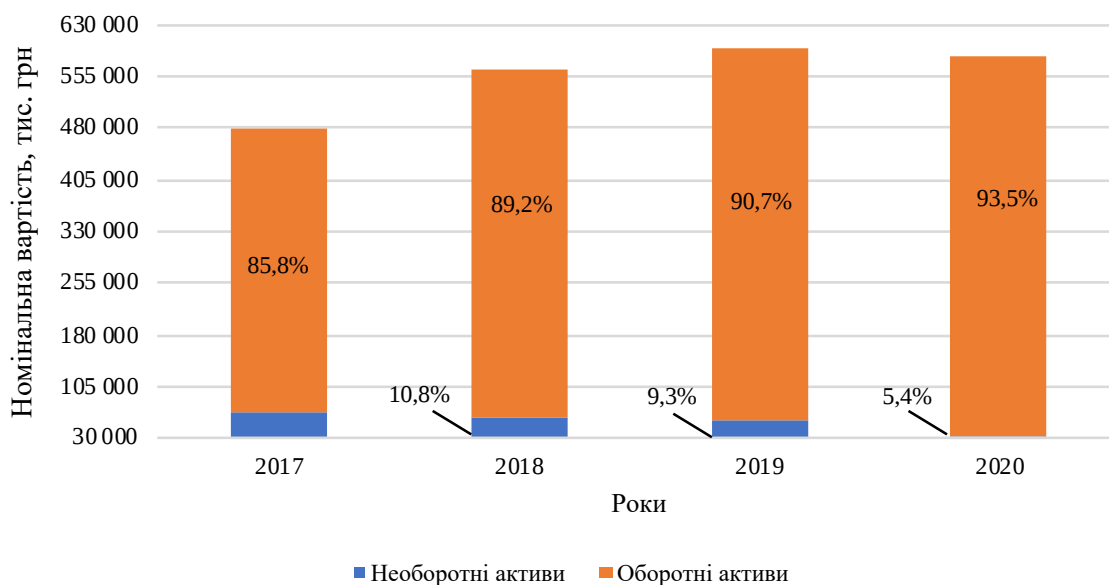

Рис. 2.2 – Динаміка та структура складових активу балансу ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» протягом 2017 – 2020 років

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

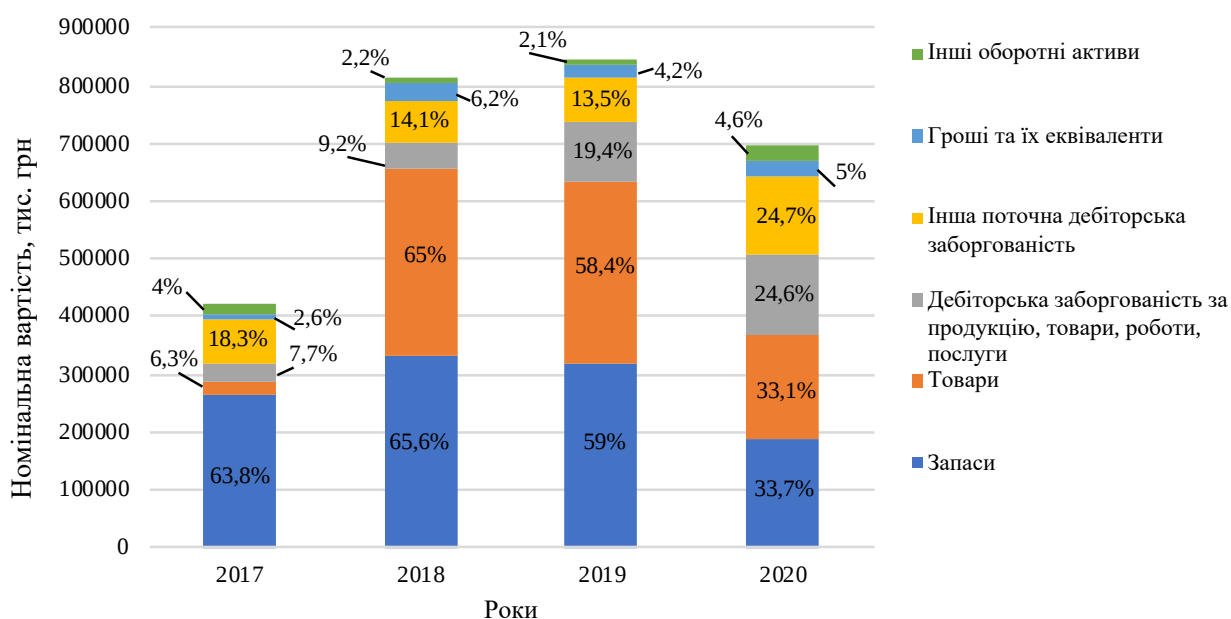

Рис. 2.3 – Динаміка та структура складових оборотних активів ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» протягом 2017 – 2020 років

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Структура пасиву балансу ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» також зазнала змін за досліджуваний період: підприємство значно наростило власний капітал, значна частка в структурі якого припадає на нерозподілений прибуток. Зростання обсягів нерозподіленого прибутку підприємства за зазначений термін

відображено на рис. 2.5. За рахунок такого зростання забезпечувалося скорочення обсягів та, відповідно, частки поточних зобов'язань підприємства. Також варто зазначити, що наразі підприємство не користується довгостроковими позиковими коштами, оскільки частка довгострокових зобов'язань на рівні 2% і основна частка серед них припадає на «Інші довгострокові зобов'язання».

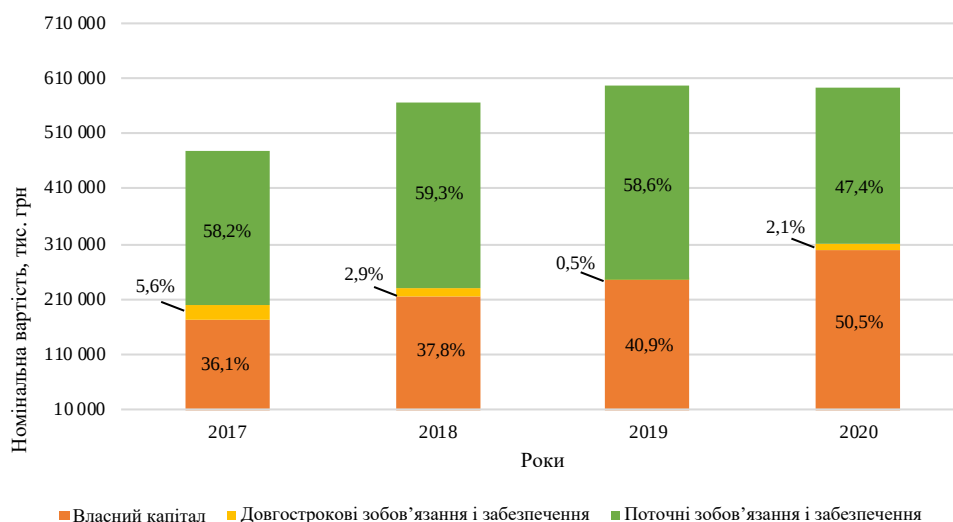

Рис. 2.4 – Динаміка та структура складових пасиву балансу ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» протягом 2017 – 2020 років

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

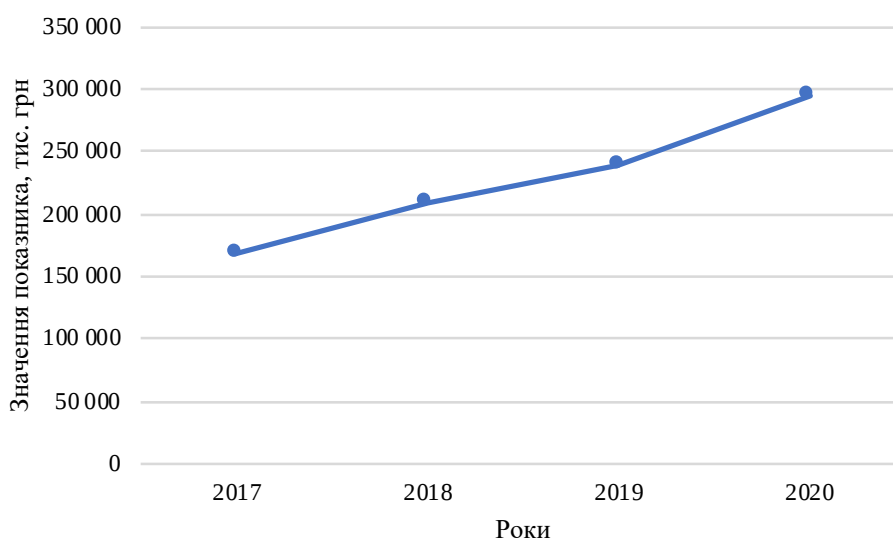

Рис. 2.5 – Динаміка нерозподіленого прибутку ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» протягом 2017 – 2020 років

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

На рис. 2.6 більш детально відображено структуру поточних зобов'язань як основної складової пасиву балансу підприємства. З графіку можна бачити наступні зміни у структурі: на початок досліджуваного періоду більша питома вага припадала на поточну кредиторську заборгованість за товари, роботи та послуги (60,1% у 2017 році та 70,3% у 2019 році), але у 2020 році її частка скоротилася до 34,9% і більшу структурну вагу вже мали інші поточні зобов'язання – 55,5%. Варто зазначити, що підприємство майже не використовує короткострокові кредити банків, адже їхня частка протягом усього періоду нестабільна й незначна.

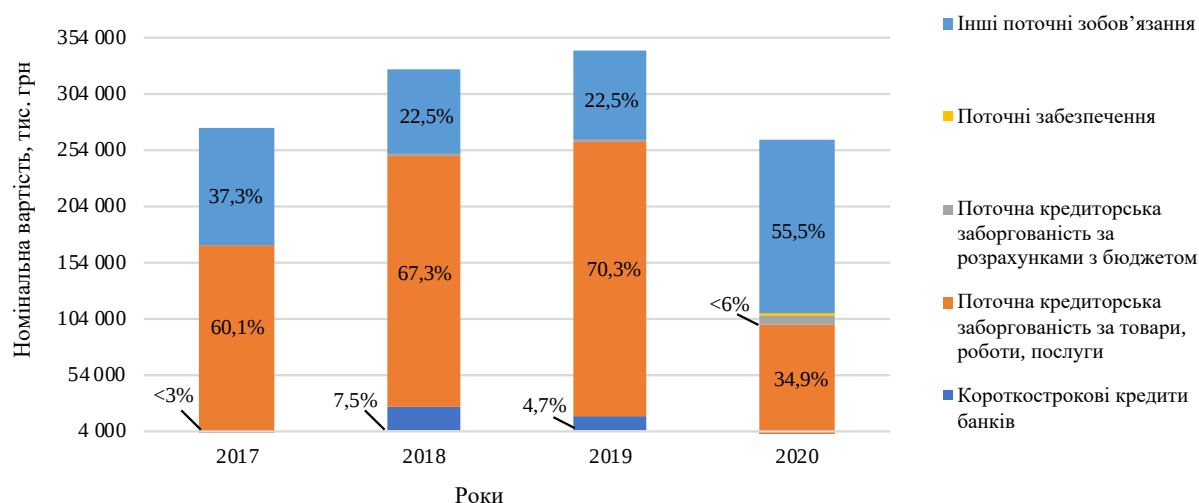

Рис. 2.6 – Динаміка та структура складових поточних зобов'язань ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» протягом 2017 – 2020 років

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Тобто у результаті проведеного загального аналізу можна стверджувати, що ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» веде активну підприємницьку діяльність, впевнено нарощує обсяги виробництва та нерозподіленого прибутку, що свідчить про ефективність діяльності. Наразі, на етапі попереднього загального аналізу діяльності підприємства, відсутні ознаки критичних або негативних тенденцій у веденні господарської діяльності підприємством.

2.2. Аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

Фінансово-економічний аналіз підприємства проводиться з метою визначення основних показників діяльності суб'єкта господарювання, а також задля характеристики поточного стану компанії з кожного конкретного аспекту.

Результати даного аналізу відіграють значну роль у процесі прийняття бізнес-рішень як для працівників фінансового відділу самого підприємства, його засновників, так і для постачальників, клієнтів, банків, інвесторів тощо.

Основні показники фінансово-економічного стану можна згрупувати за об'єктами оцінки у наступні напрями оцінки:

- аналіз платоспроможності;
- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз ділової активності;
- аналіз прибутковості. [39]

Розглянемо ключові показники кожного з вище наведеного напрямку, розраховані за даними фінансової звітності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» за період 2017-2020 років. Таблиці з розрахованими показниками наведені у Додатку А.

Показники платоспроможності відображають співвідношення активів різного рівня ліквідності до зобов'язань підприємства, а отже показують спроможність підприємства розрахуватися по своїм заборгованостям в обмежені терміни. Динаміка показників платоспроможності для ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» у 2017-2020 роках розрахована та наочно відображена на рисунку 2.7.

Нормативним значенням для коефіцієнта поточної ліквідності лежить у межах 1,5 – 2,0, тобто для досліджуваного підприємства робимо висновок про задовільний рівень поточної ліквідності. Швидка ліквідність має знаходитися на рівні 0,7 – 1,5. Щодо даного показника задовільне значення спостерігається лише у 2020 році. Показник абсолютної ліквідності зазвичай прийнято порівнювати із нормою у 0,2, з чого робимо висновок, що поки що

підприємство не забезпечене достатньою кількістю найбільш ліквідних активів – грошовими коштами.

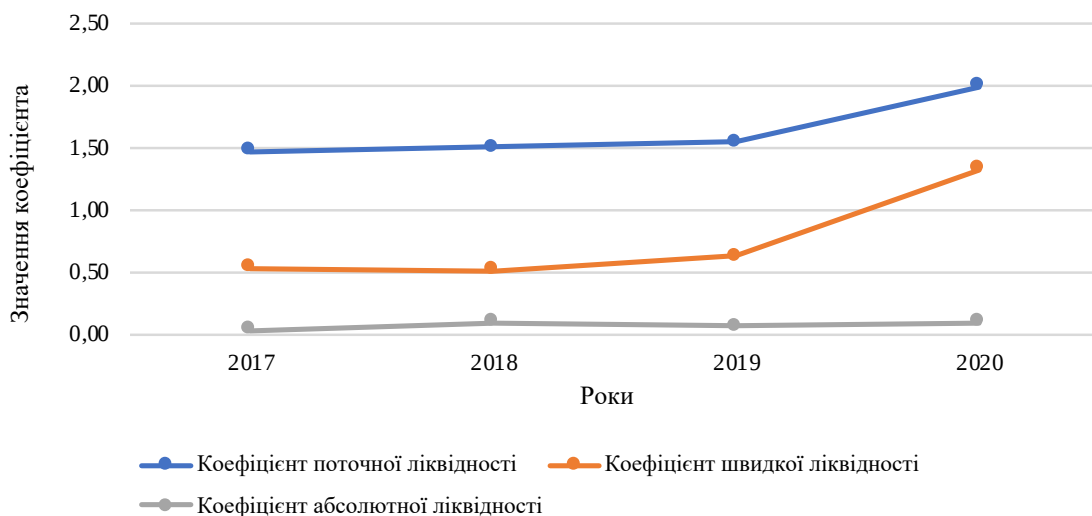

Рис. 2.7 - Показники платоспроможності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» у 2017-2020 роках

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Фінансова стійкість підприємства в основному характеризується показниками співвідношення власних коштів підприємства та позикових, тобто загалом показує залежність діяльності компанії від зовнішніх джерел фінансування. Розраховані показники фінансової стійкості для ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» за період 2017-2020 років відображені на рисунку 2.8.

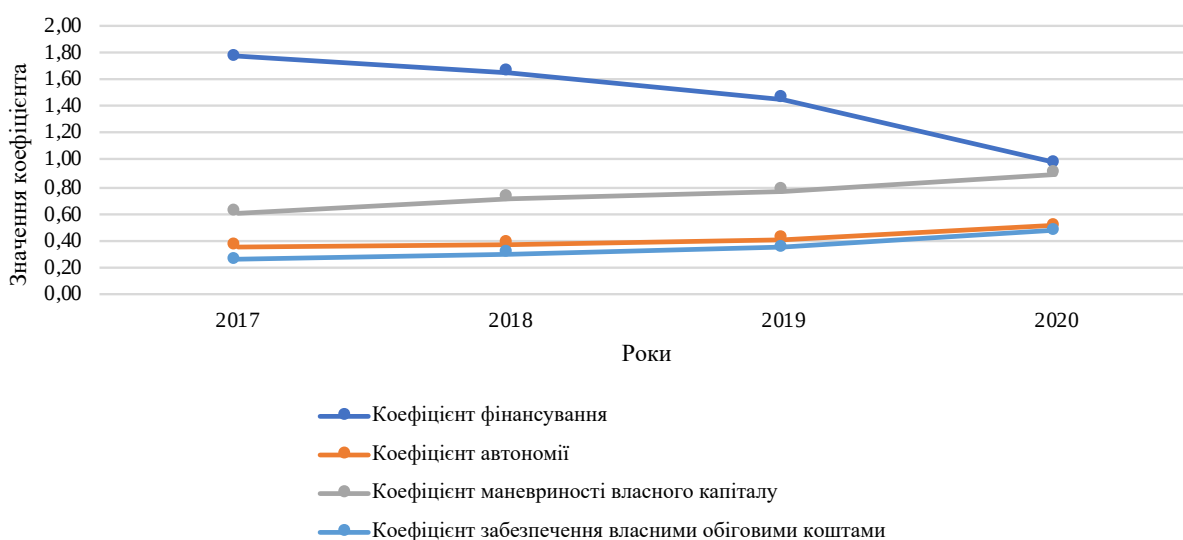

Рис. 2.8 - Показники фінансової стійкості ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» у 2017-2020 роках

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Коефіцієнт автономії розраховується як відношення власного капіталу до вартості майна і за різними авторами й науковцями має бути на рівні 0,4 – 0,6. З рисунку 2.8 та таблиці 2.4 бачимо, що для досліджуваного підприємства характерним є незначне переважання позикового капіталу над власним. Нормативне значення для коефіцієнта маневреності власного капіталу прийнято брати на рівні 0,4 – 0,6. Для ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» за досліджуваний період даний показник показав динаміку до зростання з 0,6 до 0,9, що свідчить про збільшення гнучкості капіталу у забезпеченні діяльності підприємства. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами характеризує наявність обігових коштів підприємства для забезпечення фінансової стійкості, тобто – співвідношення власного обігового капіталу до поточних активів. З рисунку 2.8 видно, що даний показник для ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» показує впевнену динаміку до зростання, тобто у 2020 році власний обіговий капітал покривав майже половину поточних активів.

Далі розглянемо показники ділової активності підприємства та прибутковості. Результати розрахунків показників обох груп наведені у таблицях у Додатку А.

Ділова активність компанії описується такими показниками як: коефіцієнт оборотності та термін обороту. Перший відображає кількість виробничих циклів, які проходить певна категорія за певний період часу (рік). Другий – відношення тривалості періоду до коефіцієнту оборотності.

Оскільки показники ділової активності в міру розмаїття своєї природи не є спів вимірними, то для візуалізації було обрано показники оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей, оскільки їхнє співвідношення можна вважати показником стану платіжної дисципліни на підприємстві.

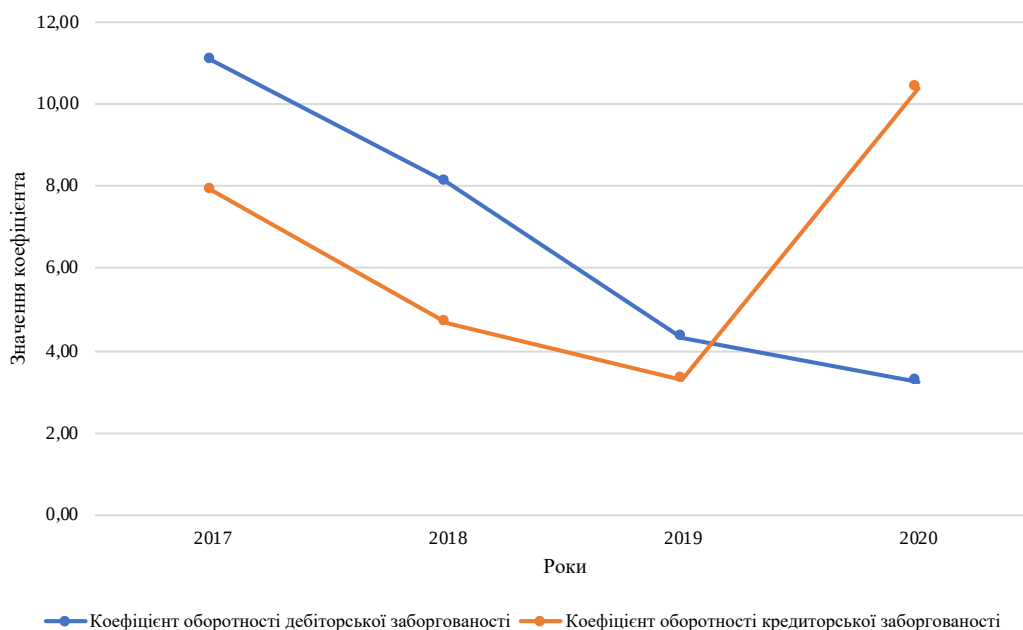

Рис. 2.9 – Коефіцієнти оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» у 2017-2020 роках

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

З даних та рисунку 2.9 можна дійти висновку, що до 2019 року включно оборотність дебіторської та кредиторської заборгованостей скорочувалась, що свідчить про меншу кількість розрахунків зі споживачами та постачальниками, при чому у цей період ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» частіше й швидше розраховувалось по своїм зобов'язанням, ніж отримувало погашення кредиторської заборгованості. Однак у 2020 році ситуація змінилась: оборотність кредиторської заборгованості зросла втричі, що може свідчити про покращення платіжної дисципліни з кредиторами й безсумнівно є позитивною тенденцією.

Аналіз прибутковості підприємства проводиться на основі відносних показників співвідношення результативних показників діяльності (прибуток, чистий прибуток) до певних статей балансу. Тобто дані показники відображають, скільки гривень прибутку за рік було створено за рахунок вкладання у ті чи інші активи.

Основні показники прибутковості, результати розрахунків яких наведено на рисунку 2.10.

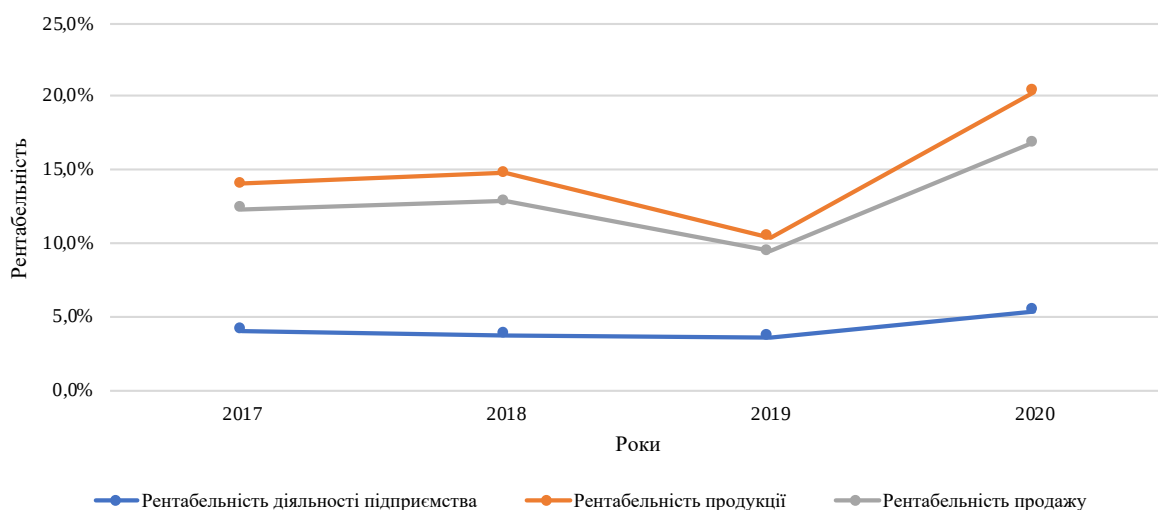

Рис. 2.10 – Основні показники прибутковості ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» у 2017-2020 роках

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Протягом 2017-2019 років спостерігалось скорочення доходу компанії у більшій мірі, ніж собівартість реалізації, що спричинило скорочення прибутку і, відповідно, показники рентабельності характеризувалися динамікою зменшення. Але вже у 2020 році ситуація змінилася і рентабельність почала збільшуватися.

Для більш детального аналізу на графік було винесено показники прибутковості, які відображають ефективність діяльності загалом, адже характеризують, яка частка прибутку припадає на одну гривню чистого доходу від реалізації, собівартості реалізації та доходу від реалізації. У 2020 році одна гривня собівартості «створювала» 0,2 гривні прибутку, одна гривня доходу приносила 0,17 гривнів прибутку, а одна гривня чистого доходу – 0,05 гривні чистого прибутку.

Отже, у результаті загального аналізу фінансово-економічного стану ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» у 2017-2020 роках було визначено, що рівень ліквідності активів підприємства є задовільним, показники фінансового стану у динаміці відображають збільшення частки власного капіталу підприємства та його високої маневреності й гнучкості, акумулювання ділової активності у 2020 році через покращення платіжної дисципліни щодо розрахунків з кредиторами та

дебіторами та зростання показників прибутковості. З усього зазначеного робимо зальний висновок про задовільний фінансово-економічний стан ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» без гострих загроз діяльності підприємства.

2.3. Аналіз показників ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

Компанія «Агротехсоюз» активно розвивається та нарощує свої виробничі можливості, що було аналітично доведено за результатами розрахунків основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства у попередньому підрозділі. Тому невід’ємною частиною нинішньої діяльності компанії є інвестування у розширення своїх ринків збуту та ефективності каналів просування товарів та послуг, з чого і складається питома частина інвестиційної діяльності підприємства станом на кінець 2020 року. Як вже було доведено у пункті 1.3, вихід на нові ринки є одним з найбільш ефективних напрямків розвитку інвестиційної діяльності торгівельних підприємств, що підтверджує раціональність та обґрунтованість вибору перспектив розвитку Товариства. Більше того, розвиток мережі підприємств-дистриб’юторів аграрної техніки також є виправданим з точки зору поточних потреб аграріїв: високий рівень зносу сільськогосподарської техніки негативно впливає на ефективність її використання, у той самий час попит на сільськогосподарську продукцію зростає, тому забезпечення сільськогосподарських підприємств якісною та доступною технікою стає вирішальним моментом не тільки для продавців цієї техніки та її споживачів, а й більшості галузей економіки, які потребують сільськогосподарську продукцію для власної діяльності: харчова, легка промисловість тощо. [40]

«Агротехсоюз» зарекомендував себе на ринку дистриб’юторів сільськогосподарської техніки як сучасна, постійно оновлююча підходи до ведення бізнесу компанія з молодого командою професіоналів, які невпинно шукають нові, нестандартні шляхи вирішення поточних ринкових ускладнень.

Саме тому аналіз інвестиційної діяльності для даного підприємства буде проходити по відносно «не стандартному» алгоритму. Горизонтальний та вертикальний аналіз форм фінансової звітності компанії, на жаль, не забезпечить вичерпного розуміння співвідношення вартості та дохідності інвестиційних проектів компанії, їх структури, оскільки апарат управління Товариства, враховуючи специфіку діяльності компаній-дистриб'юторів, запровадив сучасний ринковий підхід до вкладання активів компанії, завдяки якому витрати та доходи від подібних проектів відображаються як поточні витрати та доходи діяльності компанії, справедливості визнання яких буде обґрунтована протягом подальшого аналізу.

На початку літа 2020 року на сайті ТОВ «Агротехсоюз» з'явилася інформація про початок будівництва нового представництва компанії - у Харківській області. [30] На нашу думку вибір регіону є більш як виправданим, адже Харківщину прийнято вважати однією із найбільш потужних агропромислових регіонів України, оскільки 76,7% території області займають сільськогосподарські угіддя, кількість сільськогосподарських підприємств там стабільно збільшується, а отже є потенціал значних обсягів збуту продукції. [41]

На сайті ТОВ «Агротехсоюз» також зазначено, що дане будівництво може стати першим етапом у загальній програмі розбудови компанії та просування в інших областях.

Особливості даного інвестиційного проекту – будівництва сервісного центру у Харківській області – полягають у тому, що сам ТОВ «Агротехсоюз» не здійснює будівництво даного комплексу і не фінансує поточні конструкторські операції. Цім займається інша юридична особа, яка пов'язана із ТОВ «Агротехсоюз» спільним кінцевим бенефіціаром – ТОВ «Крона-Калинівка», основна діяльність якої згідно класифікації КВЕД - 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна. Таким чином усі витрати та забезпечення необхідної документації, дозволів тощо несе ТОВ «Крона-Калинівка», а ТОВ «Агротехсоюз» після завершення будівельних

робіт буде укласти з ТОВ «Крона-Калинівка» договір довгострокової оренди даного сервісного центру на ринкових умовах.

З вище описаних деталей співпраці ТОВ «Агротехсоюз» з ТОВ «Крона-Калинівка» впливає дещо не стандартний підхід до формування переліку капітальних (інвестиційних) витрат проекту та визначення грошових потоків у результаті діяльності нового сервісного центру.

До інвестиційних витрат на запуск проекту слід віднести вартість закупленого обладнання, споруд та інших основних засобів, необхідних для здійснення або обслуговування діяльності ТОВ «Агротехсоюз». Також до даних витрат віднесено разовий курс по навчанню нового персоналу від одного з основних контрагентів Товариства – CLAAS – це сімейний бізнес, заснований у 1913 році, який є одним із провідних світових виробників обладнання для сільськогосподарського машинобудування. Компанія із головним офісом у місті Гарсевінкель, штат Вестфалія, є лідером європейського ринку зернозбиральних комбайнів. CLAAS є світовим лідером в іншій великій групі продуктів - самохідних кормозбиральних комбайнах. CLAAS також є найкращим виробником у світі сільськогосподарського машинобудування з тракторами, сільськогосподарськими прес-підбирачами та зеленою збиральною технікою. До інвестиційних витрат також належать витрати на розробку та впровадження нового маркетингового плану для активного просування продукції та послуг на новому регіональному ринку. [43]

До поточних витрат діяльності сервісного-центру належатимуть ті статті витрат, які забезпечують безпосередньо процес функціонування та обслуговування сервісного центру. До таких належить: оплата заробітної плати та відрахування на неї, вартість матеріалів, послуги третіх сторін (охоронні послуги, забезпечення інтернетом та мобільним зв'язком, юридичні та аудиторські консультації тощо).

Перелік основних статей витрат, а також їхні прогностичні значення, сформовані маркетинговим відділом ТОВ «Агротехсоюз» представлені та систематизовані у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Інвестиційні та поточні витрати, пов’язані з впровадженням нового сервісного центру (тис. грн)

Рік / Група витрат	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<i>Інвестиційні витрати</i>						
Основні засоби:						
- транспортні засоби	10 643	3 791	-	-	-	-
- обладнання	3 768	881	-	-	-	-
- меблі	230	0	-	-	-	-
- техніка	1 527	143	-	-	-	-
Маркетингові заходи	4 132	-	-	-	-	-
CLAAS тренінги для персоналу	1 180	-	-	-	-	-
Разом	21 480	4 815	-	-	-	-
<i>Поточні витрати забезпечення діяльності</i>						
Оренда сервісного центру	2 716	2 716	2 716	2 716	2 716	2 716
Заробітна плата та відрахування	16 324	16 410	17 106	17 916	19 089	19 790
Матеріали	2 670	2 882	2 887	2 906	3 244	3 172
Послуги третіх сторін	1 745	3 352	3 739	4 263	4 784	5 346
Амортизація	4 822	4 317	4 453	4 487	4 761	4 761
Інші витрати	3 351	2 513	2 879	3 381	3 889	4 450
Разом	31 628	32 191	33 780	35 668	38 483	40 236

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таким чином з таблиці можна стверджувати, що для запуску діяльності сервісного центру у перший рік функціонування проекту необхідно більше двадцяти одного мільйону гривень в основному на закупку основних засобів.

На основі даних відділу маркетингу ТОВ «Агротехсоюз», а саме: місткість товарного ринку, частка ринку регіону, частка Товариства на ринку збуту, маржі на собівартості, узгодженої договором з постачальником – було розраховано планові показники доходу від реалізації тракторів, комбайнів, а також інших найменувань, сервісних послуг та реалізації запчастин.

На основі розрахунків інвестиційних та поточних витрат та доходів проекту сервісного-центру у Харківській області у таблицях 2.3 та 2.4 відповідно.

Таблиця 2.4 – План реалізації у Харківській області на період 2021 – 2026 років

План реалізацій		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Комбайни	Місткість ринку, шт.	550	570	600	650	700	750
	Частка регіону, %	6%	6%	6%	6%	6%	6%
	Місткість ринку регіону, шт.	33	34,2	36	39	42	45
	Частка ринку компанії, %	28%	27%	29%	31%	33%	35%
	Обсяг реалізації, шт.	9	9	11	12	14	16
	Собівартість продукції, тис. грн	7 109	7 109	7 215	7 324	7 433	7 545
	Маржа, %	12%	12%	12%	12%	12%	12%
	Дохід реалізації одиниці, тис. грн	853	853	866	879	892	905
	Дохід від реалізації загальний, тис. грн	7 882	7 935	9 102	10 694	12 438	14 341
Трактори	Місткість ринку, шт.	2 000	2 500	2 100	2 150	2 200	2 250
	Частка регіону, %	5,3%	5,3%	5,3%	5,3%	5,3%	5,3%
	Місткість ринку регіону, шт.	106	132,5	111	114	117	119
	Частка ринку компанії, %	13%	9%	10%	12%	13%	14%
	Обсяг реалізації, шт.	14	12	11	13	15	17
	Собівартість продукції, тис. грн	4 058	4 058	4 119	4 181	4 244	4 307
	Маржа, %	12%	12%	12%	12%	12%	12%
	Дохід реалізації одиниці, тис. грн	487	487	494	502	509	517
	Дохід від реалізації загальний, тис. грн	6 711	5 872	5 667	6 575	7 541	8 629
Інше	Дохід від реалізації загальний, тис. грн	13 738	64 416	67 785	79 638	91 811	105 263
Разом дохід від реалізації, тис. грн		28 331	37 659	39 112	48 453	55 895	64 117

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Тобто підприємство очікує стабільний ріст обсягів реалізації та, відповідно, доходу.

Для оцінки інвестиційної привабливості проекту необхідно визначити суму грошових потоків від реалізації проекту. Сума грошового потоку у

результаті діяльності проекту визначається як різниця доходів та поточних витрат діяльності сервісного центру. Результати представлені у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Вихідні дані для розрахунку основних показників інвестиційного проекту сервісного центру у Харківській області, тис. грн

Рік / Категорія	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Доходи від реалізації	28 331	39 112	41 277	48 453	55 895	64 117
Витрати діяльності	31 628	32 191	33 780	35 668	38 483	40 236
Грошові потоки	-3 297	6 921	7 497	12 785	17 412	23 881
Інвестиційні витрати	21 480	4 815	-	-	-	-

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Наступним етапом у розрахунках основних показників ефективності реалізації інвестиційного проекту є безпосередньо калькуляція показників чистої приведеної вартості (NPV), внутрішньої ставки дохідності (IRR), індексу дохідності (PI), терміну окупності (PP), дисконтований строк окупності (DPP), модифікованої внутрішньої норми дохідності (MIRR) та коефіцієнту рентабельності (ROI).

Важливим моментом при розрахунку більшості з наведених вище показників є визначення ставки дисконтування. Ставка дисконтування називають показник, що застосовується для визначення поточної вартості грошових потоків, які прогнозуються на майбутні періоди часу. [44] З економічної точки зору ставка дисконтування представляє собою норму дохідності на вкладений капітал з урахуванням ризиків, які несе інвестор.

Найбільш поширеними методами визначення ставки дисконтування можна назвати напутні: модель оцінки капітальних активів CAMP (метод оцінки власного капіталу), метод визначення ставки дисконтування на основі середньозваженої вартості капіталу WACC (Weighted Average Cost of Capital), кумулятивний метод. Розглянемо більш детально кожний з них.

За моделлю CAMP ставка дисконтування формується на основі ставки доходу від безризикових інвестицій та додаткової ставки, що компенсує інвестиційну невизначеність. Для цілей цього методу беруться до уваги рівні

дохідності акцій, тому можна зробити висновок, що даний метод є оптимальним для застосування у країнах з розвиненим фондовим ринком, якою Україну поки що вважати не можна.

Суттю наступної моделі – середньозваженої вартості капіталу WACC – є розрахунок мінімально допустимого рівня доходності проекту, основна складність якого полягає у врахування усередненого ризику, притаманного підприємству в цілому, а не конкретному проекту, необхідність врахування терміну «життя» проекту.

Кумулятивний метод проводить оцінку факторів, що акумулюють ризик недоотримання спрогнозованих доходів. Рівень достовірності визначення на його основі ставки дисконтування цілком залежить від кваліфікації експерта, що проводить оцінку, і носить суб'єктивний характер. [45]

Тому, враховуючи спільні риси серед перелічених вище моделей та недоліки, пов'язані із складністю розрахунків, для нашого проекту буде застосована не менш розповсюджений і більш універсальний підхід до визначення ставки дисконтування як альтернативи вкладання активів із мінімальними ризиками – довгостроковий депозит. За даними Національного банку України станом на 31 грудня 2020 року середня ставка за довгостроковими кредитами у національній валюті для суб'єктів господарювання становила 10,43% [46]. Використовуючи дану ставку як дисконт буде проведено необхідні розрахунки. Методика проведення розрахунків описана у першому розділі, а вже результати визначення показників для даного проекту – у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Показники ефективності інвестиційного проекту сервісного центру у Харківській області

Показник	Значення
NPV, тис. грн.	17 231
IRR	17%
PI	1,74
Payback Period, років	5,25
DPP	5,3

Закінчення табл. 2.6

MIRR	12%
ROI	0,37

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таким чином за даними таблиці 2.6 ми можемо зробити наступні висновки про ефективність інвестиційного проекту. Чиста теперішня вартість проекту є додатнім значенням і, більше того, складає понад сімнадцять мільйонів гривень. Внутрішня норма дохідності становить 17%, що є більшим за ставку дисконтування (безризикового інвестування), тобто вкладання грошей у даний проект є більш вигідним, ніж оформлення депозиту. Індекс дохідності має значення більше, за одиницю, тобто підтверджує ефективність проекту та можливість отримання виправданих грошових надходжень від реалізації проекту. Термін окупності та дисконтований строк окупності відображають, що інвестиційні витрати будуть «відшкодовані» за рахунок діяльності нового сервісного центру на п'ятому році його функціонування. Модифікована внутрішня норма дохідності становить 12%, тобто майбутня вартість грошового потоку більша за поточну вартість інвестиційних витрат на 12%. Коефіцієнт рентабельності інвестицій розрахований на рівні 0,37, тобто 1 гривня інвестиційних витрат принесе 37 копійок прибутку у результаті впровадження інвестиційного проекту.

2.4. Кореляційно-регресійний аналіз впливу інвестиційних витрат на результати інвестиційної діяльності ТОВ «Агротехсоюз»

Явищем кореляції називають наявність неповного зв'язку між двома факторами, що аналізуються, тобто зв'язок, за якого будь - якому значенню однієї змінної величини може відповідати декілька різноманітних значень іншої змінної. Відповідно кореляційний аналіз визначає тісноту такого зв'язку між факторами.

Регресійна залежність (регресія) полягає у наявності залежності однієї випадкової величини від значень інших випадкових величин.

Найчастіше дані явища аналізують разом, за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. Даний тип аналізу є невід'ємною частиною вивчення більшості економічних явищ, адже кореляційно-регресійний аналіз дозволяє врахувати недоліки попередніх аналізів шляхом визначення впливу багатьох факторів, які діють взаємопов'язано. [47]

Таким чином застосування кореляційно-регресійного аналізу допоможе виявити ті фактори, зміна яких буде значущою та найбільш доцільною при розробленні рекомендацій для напрямів покращення результативності предмета дослідження.

Для проведення кореляційно-регресійного аналізу в першу чергу необхідно визначити результативний (y) та декілька факторних ознак (x_n) предмету дослідження. Оскільки у даній роботі нами аналізується ефективність інвестиційної діяльності ТОВ «Агротехсоюз» на прикладі реалізації проекту нового сервісного центру у Харківській області, то як результативну ознаку нами було обрано суму грошового потоку від діяльності нового сервісного центру як один з основних показників ефективності інвестиційної діяльності. І, відповідно, як факторні ознаки було обрано найбільш значущі по сумі та суті статті витрат: інвестиційні, на оплату праці та амортизацію.

Нехай зв'язок між результативною і факторними ознаками описується лінійним рівнянням регресії:

$$y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 \quad (2.1)$$

де y – грошовий потік від діяльності нового сервісного центру (тис. грн.),

x_1 – інвестиційні витрати (тис. грн.),

x_2 – заробітна плата та відрахування (тис. грн.),

x_3 – амортизаційні відрахування (тис. грн.),

a_0 – вільний член рівняння регресії,

a_i – коефіцієнти рівняння регресії, які характеризують кількісний вплив на результуючий показник зміни величини відповідного факторного показника на одиницю його виміру ($i = \overline{1,3}$).

Вхідні дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу представлено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Основні показники діяльності інвестиційного проекту у період 2021 – 2026 рр.

Показник	Рік					
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Грошові потоки	-3 297	6 921	7 497	12 785	17 412	23 881
Інвестиційні витрати	21 480	4 815	0	0	0	0
Заробітня плата та відрахування	16 324	16 410	17 106	17 916	19 089	19 790
Амортизація	4 822	4 317	4 453	4 487	4 761	4 761

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

З метою виявлення основних факторів, що впливають на суму грошового потоку діяльності нового проекту компанії, потрібно провести кореляційний аналіз окремих показників діяльності підприємства. Для його проведення використано MS Excel (надбудова «Аналіз даних/Кореляція»), результати представлено у таблиці 2.8:

Таблиця 2.82 – Результати кореляційного аналізу грошового потоку інвестиційного проекту підприємства

	Грошові потоки	Інвестиційні витрати	Заробітня плата та відрахування	Амортизація
Грошові потоки	1			
Інвестиційні витрати	-0,799	1		
Заробітня плата та відрахування	0,940	-0,613	1	
Амортизація	0,144	0,381	0,460	1

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таблиця 2.9 – Характеристика тісноти зв'язку грошового потоку інвестиційного проекту із факторними ознаками

Показник	Інвестиційні витрати	Заробітна плата та відрахування	Амортизація
Грошові потоки	Сильний	Дуже сильний	Практично відсутній

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таким чином за результатами кореляційного аналізу (табл. 2.8) можна зробити висновок про те, що між сумою грошового потоку від діяльності сервісного центру та витратами на заробітну плату та відрахування існує дуже сильний зв'язок, між грошовим потоком та інвестиційними витратами – сильний, а от між грошовим потоком й амортизацією – практично відсутній, відповідно перед проведенням регресійного аналізу даний фактор можна усунути.

Результати кореляційного аналізу також свідчать про те, що наявна мультиколінеарність, але вона є помірною.

Для встановлення форми зв'язку між досліджуваними ознаками потрібно провести регресійний аналіз. Для його проведення використано MS Excel (надбудова «Аналіз даних/Регресія»), результати якого представлені у таблицях 2.10 та 2.11.

Таблиця 2.10 – Регресійна статистика

Показник	Значення
Множинний R	0,98125618
R-квадрат	0,9628637
Нормований R-квадрат	0,93810616
Стандартна помилка	2342,88767

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

З наведеної вище таблиці бачимо, що скорегований коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,938$, тобто зміна результативної ознаки на 93,8% спричинена зміною факторних.

Таблиця 2.11 – Результати дисперсійного аналізу

Показник	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	2	426 963 102	213 481 551	38,89	0,00716
Залишок	3	16 467 368	5 489 123		
Всього	5	443 430 470			

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Результати дисперсійного аналізу вказують на надійність отриманої моделі. За критерієм Фішера: $f' = 38,89 > f_{\text{табл}} = 0,00716$, де $f_{\text{табл}} = F(1 - 0,95; m; n - m - 1)$, тобто рівняння регресії (його коефіцієнти) значиме (на 95 %), вплив випадкових факторів відсутній.

З таблиці 2.12 можна зробити висновок, що факторні ознаки впливають на результативну, оскільки для усіх показників Р-значення менше 0,5 й коефіцієнти можна вважати ненульовими.

Таблиця 2.12 – Результати регресійного аналізу

Показник	Стандартна помилка	t-статистика	Р-значення	Нижніе 95%	Верхніе 95%
Грошові потоки	16 934,6	-4,24476	0,02395	-125 776,8	-17 989,9
Інвестиційні витрати	0,15431	-2,53002	0,08542	-0,88149	0,10068
Заробітна плата та відрахування	0,92753	5,12364	0,01439	1,80051	7,70412

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Оцінка статистичної значимості параметрів регресії здійснюється за допомогою t-критерія, при значеннях t-статистики, які менші $t_{\text{табл}}(0,95; n - m - 1) = 0,071$, природа формування параметрів a_i є випадковою, інакше, слід визнати статистичну значимість параметра. Отже, природа параметра (пов'язаний із ознакою інвестиційних витрат) випадкова, інші параметри (a_2, a_3) - статистично значимі.

Надійні інтервали для параметрів лінії регресії:

$$-0,88 \leq a_1 \leq 0,1$$

$$1,8 \leq a_2 \leq 7,7$$

Рівняння множинної регресії має вигляд:

$$\hat{y} = -0,39 \times \hat{x}_1 + 4,75 \times \hat{x}_2 - 71\,883 \quad (2.2)$$

Отже, якщо інвестиційні витрати зростуть на одиницю, то грошовий потік від діяльності сервісного центру скоротиться на 0,39 од.; при збільшенні витрат на оплату праці на одиницю, грошовий потік зросте на 4,75 од.

Для аналізу впливу зміни питомої ваги факторної ознаки на результуючу у припущенні, що вплив інших факторних ознак відсутній потрібно визначити коефіцієнти еластичності:

$$\varepsilon_i = a_i \frac{\bar{x}_i}{\bar{y}_i}, i = \overline{1,3} \quad (2.3)$$

$$\text{Тоді } \varepsilon_1 = -0,16; \varepsilon_2 = 7,77;$$

Отже, якщо інвестиційні витрати зростуть на 1 %, то грошовий потік зменшиться на 0,16%; якщо витрати на оплату праці зростуть на 1 %, то грошовий потік збільшиться на 7,77 %.

За результатами кореляційного аналізу можна зробити висновок, що тісний зв'язок спостерігається між грошовим потоком від діяльності сервісного центру та витратами на оплату праці, між грошовим потоком та амортизацією – майже відсутній. Регресійний аналіз показав, що всі обрані фактори: інвестиційні витрати та витрати на оплату праці – є статистично значимими. Отже, при формуванні рекомендацій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності особливу увагу слід звернути на фактор витрати на оплату заробітної плати та відрахування на неї.

Висновки до розділу II

ТОВ «Агротехсоюз» є офіційним дилером провідних світових виробників сільськогосподарської техніки, а саме: CLAAS, LEMKEN, GERINGHOFF і VALLEY, і наразі основними регіонами діяльності компанії є Київська, Чернігівська, Сумська, Черкаська, Одеська області. Однак підприємство втілює у життя план з географічного розширення ринків збуту.

Загалом фінансово-економічний стан Товариства за результатами проведеного аналізу характеризується як задовільний, відсутні очевидні ризики та загрози для продовження діяльності підприємства. Рівень платоспроможності суб'єкта господарювання знаходився на наближеному до оптимального рівня протягом 2017 – 2019 років і вже у 2020 році дані показники значно покращились, хоча кількість грошових активів та їх еквівалентів на підприємстві досі не забезпечує нормативний рівень у 20% поточних зобов'язань. Також протягом досліджуваного періоду спостерігалось скорочення рівня фінансування підприємства позичковим капіталом та, відповідно, зростання рівня автономії та забезпечення власними обіговими коштами. Ділова активність товариства зазнала скорочення у 2019 році, однак вже у наступному періоді більшість показників оборотності зросли. Також було відмічено покращення платіжної дисципліни із дебіторами, що було доведено покращенням співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей. Прибутковість Товариства також знизилася станом на 2019 рік, що було пов'язано із скорочення доходу компанії у більшій мірі, ніж собівартість реалізації, що спричинило скорочення прибутку. Але вже у 2020 році дохід компанії майже досяг рівня 2018 року, при чому собівартість продукції була нижчою за однойменний показник 2018 року, що забезпечило вищий рівень прибутку.

Аналіз ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «Агротехсоюз», яка для цілей даної роботи розглядалась у розрізі реалізації інвестиційного проекту по запуску нового сервісного центру у Харківській області показав, що чиста приведена вартість інвестицій складає понад сімнадцять мільйонів гривень, внутрішня ставка дохідності й модифікована внутрішня норма дохідності відображають рівень дохідності проекту вище за ставку без ризикового інвестування. Тобто, розширення ринку збуту у Харківській області з економічної точки зору є виправданим та окупиться вже на п'ятому році своєї діяльності, забезпечивши підприємство додатковим джерелом доходу.

Кореляційно-регресійний аналіз дозволив визначити, що найбільш впливовим показником на обсяг грошового потоку від діяльності нового сервісного центру є сума витрат на оплату праці, при чому збільшення їхнього значення на 1% призведе до зростання суми грошового потоку на 7,7%, на що варто зважати при подальшому розроблені рекомендацій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

РОЗДІЛ III. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

3.1. Напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

Раніше нами вже було визначено важливу роль інвестиційної діяльності для підприємства, що невпинно розвивається. Саме тому питання щодо підвищення ефективності, а також вибір обґрунтованих методів та шляхів покращення показників інвестиційної діяльності для конкретного підприємства має бути одним з найбільш пріоритетних для керівного персоналу суб'єкта господарювання.

На основі проведеного у попередніх частинах даної роботи аналізу загальних методів підвищення ефективності інвестиційної діяльності, а також враховуючи основні проблеми ефективної реалізації інвестиційної діяльності підприємств у сучасних умовах й результати аналізу поточного стану інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» можна виділити наступні напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності, які можуть бути релевантними саме для досліджуваного підприємства:

1. Вдосконалення існуючої або запровадження нової стратегії розвитку підприємства у розрізі реалізації нового інвестиційного проекту;
2. Впровадження заходів щодо контролю ризиків діяльності підприємства;
3. Покращення показників ефективності поточного інвестиційного проекту.

Детально теоретичні основи першого напрямку – вдосконалення існуючої або запровадження нової стратегії розвитку підприємства у розрізі реалізації нового інвестиційного проекту – були розглянуті нами у першому розділі, в результаті аналізу яких нами було сформовано висновок про те, що найбільш ефективним для підприємств торгівельної сфери у складі агропромислового

комплексу є капітальне інвестування, а саме або вихід на нові ринки, або розширення номенклатурного ряду, інтегрування з новими постачальниками. Тому для ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» нами запропоновано наступні шляхи вдосконалення існуючої або запровадження нової стратегії розвитку підприємства у розрізі реалізації нового інвестиційного проекту:

1.1. Вихід Товариства на нові регіональні ринки шляхом будівництва сервісного центру у Полтавській області як програму по територіальному розширенню компанії.

Виходячи з того, що проект сервісного центру у Харківській області характеризується позитивними значеннями основних показників ефективності, а також оскільки поточна схема співробітництва з ТОВ «Крона-Калинівка» нами була визнана як виправдана й ефективна, то реалізація запропонованого шляху ми вбачаємо по тій самій схемі співпраці по будівництву сервісного-центру.

1.2. Розширення номенклатурного ряду, інтегрування з новими постачальниками шляхом укладання договірних відносин з українськими виробниками сільськогосподарської техніки.

Даний захід також може забезпечити підприємству свого роду диверсифікацію ризиків, які спричинені особливостями агентських відносин із закордонними постачальниками. До того ж за рахунок розширення товарного ряду за рахунок додавання вітчизняної техніки компанія може також збільшити спектр своєї цінової політики та залучити більший споживчий сегмент.

Нами було сформовано висновок про високий рівень волатильності інвестиційної діяльності, а також визначення ряду внутрішніх факторів впливу на діяльність саме ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ», саме тому серед усіх напрямів нами було запропоновано також впровадження заходів щодо контролю ризиків діяльності підприємства, реалізацію якого ми вбачаємо двома можливими напрямками:

2.1. Створення на підприємстві нової структурної одиниці – відділу управління ризиками діяльності підприємства.

Оскільки наразі в організаційній структурі підприємства відсутній відділ, до повноважень якого має належати моніторинг поточного стану на ринку, визначення змін у політичний, соціальний та економічний сферах, які матимуть вплив на діяльність підприємства та результати інвестиційної діяльності й, відповідно, верифікація та оцінка можливих ризиків, запровадження заходів щодо заподіяння негативних наслідків їхнього впливу.

2.2. Впровадження на підприємстві додаткових контролів по управлінню ризиками на основі регулярних звітів, у відповідності до яких інвестиційний план та стратегія Товариства мають переглядатись на щоквартальній основі.

Наша пропозиція полягає у доповненні вже існуючих обов'язків та завдань відділу маркетингу додатковим систематичним контролем ризиків шляхом щомісячного формування звіту по кожному напрямку, який наразі існує всередині даного відділу або, якщо такої сегментації наразі нема, то створити її за напрямками, що відповідають основним ризикам згаданим раніше.

Третім напрямом підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» було запропоновано запровадження заходів щодо покращення показників ефективності поточного інвестиційного проекту підприємства – будівництва сервісного центру у Харківській області – шляхом змін у витратній частині проекту. Тому наші пропозиції полягають у наступному:

3.1. Скорочення витрат інвестиційного проекту шляхом зменшення суми витрат на послуги від третіх сторін як однієї з суттєвих статей витрат.

На нашу думку скорочення витрат на послуги від третіх сторін на 20% зможе забезпечити більшу суму чистих грошових потоків від діяльності сервісного центру у Харківській області й, відповідно, вищі показники ефективності інвестиційного проекту. При тому зменшення послуг від третіх сторін, тобто: охоронні послуги, забезпечення інтернетом та мобільним зв'язком, юридичні та аудиторські консультації тощо – не представляє собою загрозу зменшення продуктивності діяльності сервісного центру, оскільки

перераховані послуги забезпечують тимчасове обслуговування адміністративного аспекту діяльності центру.

3.2. Впровадження системи преміювання працівників за умови виконання планових показників доходу у розмірі 5% від місячних виплат.

Оскільки результати кореляційно-регресійного аналізу відобразили тісний зв'язок між сумою виплат заробітної плати й сумою грошового потоку від діяльності нового сервісного центру як основного результативного показника, нами пропонується запровадити додаткову систему мотивування праці, яка зможе забезпечити підвищену продуктивність праці, а отже – й збільшення показників ефективності інвестиційного проекту.

Більш детально обґрунтування вибору найбільш результативних шляхів підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» буде наведено у наступному пункті даної роботи.

3.2. Обґрунтування доцільності впровадження пропозицій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ»

Детальний аналіз діяльності ТОВ «Агротехсоюз» та визначення його впевнених позицій на ринку, що стрімко розвивається, дають можливість визначити необхідність з однієї сторони та наявність усіх необхідних ресурсів – з іншої для впровадження інвестиційної діяльності, яка б забезпечила вищі показники ефективності з кожним роком.

У результаті аналізу основних напрямів інвестиційної діяльності загалом, які були розглянуті у пункті 1.3 даного дослідження, було визначено, що наразі найбільш оптимальним, на нашу думку, для підприємства-дистриб'ютора сільськогосподарської техніки є саме вихід на нові територіальні ринки. Однак як альтернативу у попередньому пункті даної роботи нами також було запропоновано розширення асортиментного ряду Товариства за рахунок укладання нових договірних представницьких угод з українськими

виробниками сільськогосподарської техніки. Враховуючи те, що ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» протягом тривалого періоду часу веде співпрацю з обмеженим колом постачальників ми можемо зробити припущення про те, що у дилерських договорах прописані певні обмеження щодо укладання нових договірних відносин з постачальниками–конкурентами. В умовах обмеженості інформації нами було обрано пропозицію щодо регіонального розширення ринку збуту компанії як менш ризикованої й більш ймовірної у практичному застосуванні рекомендації.

Саме тому, а також враховуючи загальні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Агротехсоюз» й високий рівень прогнозової результативності інвестиційного проекту будівництва сервісного центру у Харківській області, нашою пропозицією щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності Товариства є продовження даної інвестиції у вигляді програми по територіальному розростанню компанії.

Оскільки будівництво нового територіального підрозділу виправдало свою мету й тенденції до зростання прибутку компанії, які будуть забезпечені додатковим прибутком від реалізації проекту у Харківській області, можуть забезпечити підприємств інвестиційними ресурсами, ми вбачаємо за раціональне рішення не зупинятися лише на чотирьох областях та продовжити будівництво сервісного центру у Полтавській області як програму по територіальному розширенню компанії на найближчі 10 років.

Виходячи з того, що проект у сервісного центру у Харківській області окупиться через 5 років його діяльності, тобто вже у 2025 році, то початок будівництва наступного проекту ми вбачаємо раціональним саме починаючи з 2025 року.

Так як поточний підхід керівництва компанії до будівництва та, відповідно, обліку витрат на створення нового сервісного центру через співпрацю з ТОВ «Крона-Калинівка» дійсно спрощує процедури, пов'язані зі зведенням нової будівлі та споруд до неї, та забезпечує високу результативність впровадження проекту, ми пропонуємо притримуватись цього ж самого

підходу і при впровадженні нового проекту у новому регіоні. Тобто будівництво сервісного центру у Полтавській області ми пропонуємо проводити саме за рахунок співпраці з ТОВ «Крона-Калинівка». Витрати на оренду, так само як і для проекту у Харківській області, будуть відображатись як поточні витрати на забезпечення діяльності сервісного центру.

З пункту 2.2 даної роботи ми знаємо, що основними регіонами діяльності компанії наразі є Київська, Чернігівська, Сумська, Черкаська, Одеська області. Сервісні центри для забезпечення повного спектру обслуговування клієнтів сьогодні представлені в Чернігівській, Сумській та Одеській областях, з 2021 року – ще й у Харківській. Виходячи з цієї інформації, а також зважаючи на те, що до областей з найбільшою питомою вагою у валовій аграрній продукції входять Вінницька, Полтавська, Київська, Харківська і Дніпропетровська області [51], нами було сформовано висновок про доцільність першочергового територіального розширення мережі товариства починаючи з Полтавської області, що також забезпечить зручність розташування сервісних центрів з точки зору логістики.

Для обґрунтування усього визначеного вище нами було досліджено частку Полтавської області у забезпеченні сільськогосподарських підприємств відповідної сільськогосподарською технікою. Результати аналізу даних органів статистики наведені у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Частка Полтавської області у забезпеченні сільськогосподарських підприємств відповідної сільськогосподарською технікою протягом 2017 – 2020 років

Регіон	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Трактори, штук</i>					
Україна загалом	127 111	129 272	128 697	130 529	132 706
Полтавська область	9 904	9 963	9 672	9 868	10 409
Частка області	7,8%	7,7%	7,5%	7,6%	7,8%
<i>Комбайни, штук</i>					
Україна загалом	36 470	36 607	34 594	34 653	34 977
Полтавська область	2 672	2 621	2 480	2 473	2 469

Закінчення табл. 3.1

Частка області	7,3%	7,2%	7,2%	7,1%	7,1%

Складено автором на основі [29]

Враховуючи отримані дані можна відкоригувати план реалізації Товариства під умові Полтавської області. Дані наведені у таблиці 3.2.

Таблиці 3.2 - План реалізації у Полтавській області протягом 2025 – 2030 років

План реалізацій		2025	2026	2027	2028	2029	2030
Комбайни	Місткість ринку, шт	700	750	770	800	830	850
	Частка регіону, %	7,1%	7,1%	7,1%	7,1%	7,1%	7,1%
	Місткість ринку регіону, шт	39	40	42	46	49	53
	Частка ринку компанії, %	25%	26%	27%	29%	31%	32%
	Обсяг реалізації, шт	10	11	12	13	15	17
	Собівартість продукції, тис грн	7 109	7 109	7 215	7 324	7 433	7 545
	Маржа, %	12%	12%	12%	12%	12%	12%
	Дохід реалізації одиниці, тис грн	853	853	866	879	892	905
	Дохід від реалізації загальний, тис грн	8 280	8 993	9 975	11 774	13 752	15 435
Трактори	Місткість ринку, шт	2 200	2 250	2 300	3 210	3 250	2 380
	Частка регіону, %	7,8%	7,8%	7,8%	7,8%	7,8%	7,8%
	Місткість ринку регіону, шт	157	196	165	169	173	176
	Частка ринку компанії, %	11%	12%	13%	16%	16%	17%
	Обсяг реалізації, шт	17	24	22	26	27	30
	Собівартість продукції, тис грн	4 058	4 058	4 119	4 181	4 244	4 307
	Маржа, %	12%	12%	12%	12%	12%	12%
	Дохід реалізації одиниці, тис грн	487	487	494	502	509	517
	Дохід від реалізації загальний, тис грн	8 404	11 555	10 829	13 114	13 796	15 507
	Дохід від реалізації загальний, тис грн	28 733	32 917	36 209	39 829	43 812	48 194
Разом дохід від реалізації, тис грн		45 416	53 465	57 012	64 718	71 360	79 136

Складено автором на основі власних розрахунків

Таким чином можна стверджувати, що дана пропозиція є обґрунтованою з точки хору потенційних обсягів реалізації й, відповідно, - чистого грошового потоку у результаті діяльності нового сервісного центру у Полтавській області.

Основні інвестиційні та поточні витрати на створення та забезпечення діяльності сервісного центру у Полтавській області, а також результативні показники його впровадження будуть нами розраховані та проаналізовані у наступному пункті роботи.

Також, зважаючи на велику кількість факторів впливу як зовнішнього, так і внутрішнього, й підвищену ризиковість діяльності підприємств-дистриб'юторів через специфіку здійснення їхньої основної діяльності, нашою рекомендацією є створення та впровадження на підприємстві додаткових контролів по управлінню ризиками підприємства. Наразі у структурі управління ТОВ «Агротехсоюз» наявний лише відділ маркетингу, до завдань якого можна включити контролінг ситуації на ринку. Задля впровадження системи додаткового контролю ризиків не варто створювати нову структурну одиницю або навіть підрозділ у складі відділу маркетингу, адже на це необхідно виділити значну суму активів, вносити зміни до великої кількості внутрішньої документації та забезпечити новоутворення кадровими ресурсами, діяльність яких, на нашу думку, не є обов'язковою всі сорок годин на тиждень.

Тому наша пропозиція полягає у:

- Звітування про кожну поточну зміну умов поставок товару й формування загального щомісячного звіту;
- Щомісячне звітування про зміну платоспроможності споживачів, бажано робити це у регіональному розрізі;
- Звітування про кожну поточну зміну (появу) на ринку конкурентів та формування загального щомісячного звіту;
- Звітування про кожну поточну зміну умов співпраці з банками й формування загального щомісячного звіту, звітування про дані оцінки платоспроможності банку, віднесення його до міжнародних рейтингів дефолту;

Окремо на відділ правового забезпечення, оскільки він наявний у структурі підприємства, покладається завдання у підготовці звітів при поточних змінах державної політики щодо митного контролю та імпорту

товару та підготовка щомісячного звіту по загальним змінам у законодавстві, які стосуються діяльності Товариства.

На нашу думку, оскільки контроль за новими договірними відносинами чи змінами у вже існуючих, аналіз платоспроможності попиту або стану банків тощо вже наявні на підприємстві, бо входять до обов'язків робітників відділу маркетингу, з метою раціонального використання як активів підприємства, так і його кадрових ресурсів, вбачаємо більш оптимальним шляхом вирішення проблеми формальним оформленням даних обов'язків на обов'язковій та систематичній (щомісячній) основі.

Таким чином на основі вище описаних регулярних звітів про ті чи інші зміни та прояви потенційних ризиків при відсутності очевидно критичних висновків експертів певного напрямку, які потребують негайного втручання керівництва компанії, інвестиційний план та стратегія Товариства мають переглядатись на щоквартальній основі з метою врахування нових ризиків.

Наступним напрямом підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» було обрано підвищення ефективності поточного інвестиційного проекту шляхом змін у витратній частині проекту. За результатами кореляційно-регресійного аналізу, проведеного у пункті 2.4 даної роботи, найбільш значний вплив на розмір грошового потоку від діяльності нового інвестиційного сервісу у Харківській області як основного результативного показника інвестиційної діяльності Товариства має розмір витрат на оплату праці та відрахування на неї. Тому, з метою покращення показників ефективності даного проекту, нами буде запропоновано переглянути та удосконалити систему мотивування працівників.

Виходячи з аналізу планових показників дохідності діяльності сервісного центру у Харківській області, описаних у пункті 2.3, рекомендація полягає у розрахунку динаміки доходу, яка забезпечить планові показники ефективності, розрахованих у пункті 2.3, і впровадження системи преміювання працівників за умови виконання планових показників доходу у розмірі 5% від місячних

виплат. Більш детальні розрахунки витрат та ефекту від впровадження даної системи преміювання будуть наведені у наступних пунктах даного розділу.

Отже, підводячи підсумки наведених та обґрунтованих пропозицій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» нашими рекомендаціями є:

1. Продовження поточної інвестиційної діяльності Товариства у рамках запровадження програми територіального розвитку. Пропозиція полягає у наступному етапі розбудови починаючи з 2025 року у Полтавській області за участі ТОВ «Крона-Калинівка»;
2. Впровадження на підприємстві додаткових контролів по управлінню ризиками на основі регулярних звітів, у відповідності до яких інвестиційний план та стратегія Товариства мають переглядатись на щоквартальній основі;
3. Запровадження з 2021 року як першого року діяльності нового сервісного центру системи преміювання робітників за результатами виконання планових показників доходності у розмірі 5% від місячних виплат.

3.3. Розрахунок витрат на реалізацію заходів з підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «Агротехсоюз»

У відповідності до наведених та обґрунтованих у попередньому пункті рекомендацій проведемо аналіз витрат на їхню реалізацію.

Рекомендація №1: Продовження поточної інвестиційної діяльності шляхом географічної розбудови починаючи з 2025 року у Полтавській області за участі ТОВ «Крона-Калинівка». Оскільки сервісні центри ТОВ «Агротехсоюз» в різних регіонах будуються відповідно до загальних стандартів, які узгодженні з постачальниками обладнання, то статті інвестиційних (капітальних) витрат та витрат на забезпечення поточної діяльності будуть відповідати тим, що наведені у пункті 2.3. Для визначення суми витрат з урахуванням обмеженості інформації щодо деталізації їхньої

структури нами було проаналізовано дані державних органів статистики щодо цін на основні споживчі товари та послуги та виведено середнє співвідношення цін Полтавської до цін Харківської області. Результати наведені у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Співвідношення цін на основні споживчі товари та послуги у Полтавській та Харківській областях у 2017 – 2020 роках

Показник	Рік			
	2017	2018	2019	2020
Співвідношення цін на основні споживчі товари та послуги у Полтавській та Харківській областях	98,6%	98,0%	97,9%	95,5%

Джерело: складено автором на основі [42]

Тобто, значного розриву не спостерігається, однак на нашу думку все одно необхідно відкоригувати ті статі витрат, вартість яких може залежати від цін місцевих суб'єктів господарювання: вартість матеріалів, маркетингових послуг, послуг третіх сторін. Основні засоби підприємство закуповує для всіх сервісних центрів однакове й у одного постачальника, вартість тренінгу CLAAS також є незмінною й, відповідно до корпоративної соціальної відповідальності, підприємство забезпечує усіх робітників однаковими умовами праці, незалежно від регіону, тому витрати а оплату праці також залишаються незмінними. Таким чином розрахуємо основні витрати на створення та витрат на забезпечення поточної діяльності нового сервісного центру у Полтавській області з урахуванням прогнозного рівня інфляції у 105%. Результати наведені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Інвестиційні та поточні витрати, пов'язані з впровадженням нового сервісного центру у Полтавській області (тис. грн)

Рік / Група витрат	2025	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Інвестиційні витрати</i>						
Основні засоби:						
- транспортні засоби	13 583	4 838	-	-	-	-
- обладнання	4 809	1 124	-	-	-	-
- меблі	294	-	-	-	-	-
- техніка	1 949	182	-	-	-	-
Маркетингові заходи	5 274	-	-	-	-	-

Закінчення табл. 3.4

CLAAS тренінги для персоналу	1 506	-	-	-	-	-
Разом	27 415	6 145	-	-	-	-
<i>Поточні витрати забезпечення діяльності</i>						
Оренда сервісного центру	2 994	2 994	2 994	2 994	2 994	2 994
Заробітня плата та відрахування	23 202	24 055	25 258	26 521	27 847	29 239
Матеріали	3 661	3 308	3 473	3 647	3 829	4 021
Послуги третіх сторін	4 545	5 078	5 332	5 599	5 879	6 173
Амортизація	5 787	5 787	6 077	6 381	6 700	7 035
Інші витрати	3 500	4 005	4 205	4 416	4 636	4 868
Разом	43 690	45 228	47 340	49 557	51 885	54 330

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

З наведених у таблиці даних видно, що на основі прогнозних даних відділу маркетингу та запропонованих нами коригувань відповідно до особливостей регіону на створення нового сервісного центру у Полтавській області необхідно майже 27,5 млн грн у 2025 році капітальних інвестицій на забезпечення основними засобами та формування нового маркетингового плану. Поточні витрати діяльності сервісного центру будуть зростати по мірі збільшення своїх виробничих можливостей та під дією інфляції.

Рекомендація №2 : впровадження на підприємстві додаткових контролів по управлінню ризиками. Як було описано у попередньому пункті, дана рекомендація має втілюватись на практиці в межах поточних посадових обов'язків відділу маркетингу, юридичного відділу та керівництва компанії, тому витрати не передбачаються.

Рекомендація №3 : 3. запровадження з 2021 року як першого року діяльності нового сервісного центру системи преміювання робітників за результатами виконання планових показників доходності у розмірі 5% від місячних виплат.

На основі даних про планові обсяги реалізації товарів та послуг новим сервісним центром у Харківській області, наведених у пункті 2.3, розрахуємо динаміку доходу, яка забезпечить задовільні значення показників ефективності інвестиційного проекту, які розраховані у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Необхідний рівень динаміки планового доходу нового сервісного центру у Харківській області

Рік	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Дохід від реалізації, тис грн	28 331	39 112	41 277	48 453	55 895	64 117
Темп приросту доходу	-	38,1%	5,5%	17,4%	15,4%	14,7%

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таким чином якщо підприємством буде виконано план реалізації, розрахований у таблиці 3.4, то працівникам буде виплачено премії у розмірі 5% від місячних виплат. Розрахуємо нову суму витрат на оплату праці для нового сервісного центру у Харківській області за умови щорічного виконання плану. Відповідно всі інші статті витрат залишаються незмінними, і загальна сума витрат на забезпечення діяльності проекту наведені у таблиці нижче.

Таблиця 3.6 – Витрати, пов'язані з впровадженням нового сервісного центру, з урахуванням рекомендації щодо мотивування працівників (тис. грн)

Рік/Група витрат	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<i>Інвестиційні витрати</i>						
Основні засоби:						
- транспортні засоби	10 643	3 791	-	-	-	-
- обладнання	3 768	881	-	-	-	-
- меблі	230	0	-	-	-	-
- техніка	1 527	143	-	-	-	-
Маркетингові заходи	4 132	-	-	-	-	-
CLAAS тренінги для персоналу	1 180	-	-	-	-	-
Разом	21 480	4 815	-	-	-	-
<i>Поточні витрати забезпечення діяльності</i>						
Оренда сервісного центру	2 716	2 716	2 716	2 716	2 716	2 716
Заробітна плата та відрахування	17 140	17 231	17 961	18 812	20 043	20 780
Матеріали	2 670	2 882	2 887	2 906	3 244	3 172
Послуги третіх сторін	1 745	3 352	3 739	4 263	4 784	5 346
Амортизація	4 822	4 317	4 453	4 487	4 761	4 761
Інші витрати	3 351	2 513	2 879	3 381	3 889	4 450
Разом	32 444	33 011	34 635	36 565	39 437	41 225

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

У результаті підвищення витрат на оплату праці загальна сума поточних витрат інвестиційного проекту зростуть в середньому на 2,5% кожен рік. Ефективність даних змін буде описана у наступному пункті.

3.4. Оцінка соціально-економічної ефективності заходів спрямованих на підвищення ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «Агротехсоюз»

Економічний ефект від першої рекомендації: будівництво сервісного центру у Полтавській області – так само як і вид поточного інвестиційного проекту компанії буде оцінюватись, виходячи з основних показників ефективності інвестиційного проекту: чиста приведена вартість (NPV), внутрішня ставка дохідності (IRR), індекс дохідності (PI), термін окупності (PP), дисконтований строк окупності (DPP), модифікована внутрішня норма дохідності (MIRR) та коефіцієнт рентабельності (ROI).

Для визначення чистих грошових потоки від інвестиційного проекту нам необхідно визначити планові показники доходу. Для цього нами у пункті 3.2 даної роботи було досліджено частку Полтавської області у забезпеченні сільськогосподарських підприємств відповідної сільськогосподарською технікою. Також враховуючи отримані дані нами було відкориговано план реалізації Товариства під умові Полтавської області. У результаті чого нами було обґрунтовано доцільність розташування нового сервісного центру саме у Полтавській області.

Таким чином, базуючись на даних плану реалізації товариства у Полтавській області вище та статей витрат, наведених у пункті 3.6, розрахуємо суму грошового потоку від діяльності нового сервісного центру у Полтавській області.

Таблиця 3.7 – Вихідні дані для розрахунку основних показників інвестиційного проекту сервісного центру у Полтавській області, тис. грн

Рік / Категорія	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Доходи від реалізації	45 416	53 465	57 012	64 718	71 360	79 136
Витрати діяльності	43 690	45 228	47 340	49 557	51 885	54 330
Грошові потоки	1 726	8 236	9 672	15 161	19 475	24 806
Інвестиційні витрати	27 415	6 145	-	-	-	-

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Використовуючи методику та формули, описані у першому розділі проведемо розрахунок основних показників ефективності інвестиційного проекту у Полтавській області. Наведемо розрахунки основних показників ефективності інвестиційного проекту у Полтавській області.

Спочатку визначимо суму дисконтованих грошових потоків:

$$DCF = \frac{1726}{(1+0,1043)^1} + \frac{8236}{(1+0,1043)^2} + \frac{9672}{(1+0,1043)^3} + \frac{15161}{(1+0,1043)^4} + \frac{19475}{(1+0,1043)^5} + \frac{24806}{(1+0,1043)^6} = 51\,239$$

Отримаємо значення у 51 239 тис. грн.

Далі розрахуємо дисконтовані інвестиційні витрати для кожного періоду:

$$DIC = \frac{27415}{(1+0,1043)^1} + \frac{6145}{(1+0,1043)^2} = 29\,866$$

Значення дисконтованих інвестиційних витрат за перші два роки діяльності сервісного центру становитиме 29 866 тис. грн. На основі цього розрахуємо показник чистої приведеної вартості (NPV):

$$NPV = 51\,239 \text{ тис. грн} - 29\,866 \text{ тис. грн} = 21\,373 \text{ тис. грн}$$

Тобто теперішня вартість прибутку від діяльності сервісного центру становитиме 21 373 тис. грн.

Наступним необхідним показником є внутрішня ставка дохідності, яка була розрахована нами за допомогою функції MS Excel «BCД» або «IRR». У результаті ми отримали значення у 20% дохідності проекту.

Далі ми розраховували показник індексу рентабельності, розрахунок якого наведено нижче.

$$PI = \frac{21\,373}{29\,866} + 1 = 1,72$$

Для розрахунку модифікованої внутрішньої норми дохідності було проведено наступні дії:

$$MIRR = \left(\sqrt[6]{\frac{\sum_{k=1}^6 CF_k \times (1+0,1043)^{6-k}}{29866}} - 1 \right) \times 100\% = 16\%$$

Результати розрахунків разом із відповідними показниками ефективності проекту у Харківській області наведені у наступній таблиці.

Таблиця 3.8 – Показники ефективності інвестиційного проекту сервісного центру у Полтавській області у порівнянні із відповідними показниками для проекту Харківської області

Показник	Значення для проекту у Полтавської області	Значення для проекту у Харківській області
NPV, тис. грн.	21 373	17 231
IRR	20%	17%
PI	1,72	1,74
Payback Period, років	4,9	5,25
DPP	5,0	5,3
MIRR	16%	12%
ROI	0,30	0,37

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таким чином за даними наведеної вище таблиці можемо зробити наступні висновки про ефективність інвестиційного проекту: чиста теперішня вартість проекту є додатнім значенням і, більше того, має більше значення за чисту теперішню вартість проекту у Харківській області, складає понад двадцять один мільйонів гривень; внутрішня норма дохідності становить 20%; індекс дохідності має значення більше, за одиницю, тобто підтверджує ефективність проекту та можливість отримання виправданих грошових надходжень від реалізації проекту і навіть є наближеним до двійки значенням; термін окупності та дисконтований строк окупності відображають, що інвестиційні витрати будуть «відшкодовані» за рахунок діяльності нового сервісного центру на

п'ятому році його функціонування; модифікована внутрішня норма дохідності становить 16%; коефіцієнт рентабельності інвестицій розрахований на рівні 0,3, тобто 1 гривня інвестиційних витрат принесе 30 копійок прибутку у результаті впровадження інвестиційного проекту.

Отже за проведеним вище аналізом можна стверджувати, що проект є ефективним та забезпечить підприємству розширення ринків збуту та отримання додаткового прибутку, тобто інвестиція є виправданою.

Основним показником ефективності впровадження на підприємстві додаткових контролів по управлінню ризиками є покращення корпоративної культури на підприємстві, додаткові контролі за виконанням підлеглих своїх посадових обов'язків, підвищення ефективності та обґрунтованості прийняття управлінських рішень, а також потенціальне нівелювання кризових ситуацій на підприємстві.

Для розрахунку ефективності впровадження нової системи мотивування працівників знов повернемося до показників ефективності інвестиційного проекту в цілому. Але для початку визначимо нову суму доходу та, відповідно, грошового потоку від діяльності сервісного центру у Харкові. Виходячи з припущення, що продуктивна система мотивування забезпечить рівень доходу більший за плановий, а також – з регресійного аналізу, описаного у пункті 2.4 даної роботи, розрахуємо нові показники для інвестиційного проекту. Зважаючи на те, що підвищення витрат на оплату праці на 1% призведе до зростання суми грошового потоку на 7,7%, отримаємо наступні числа.

Таблиця 3.9 - Вихідні дані для розрахунку основних показників інвестиційного проекту сервісного центру у Харківській області з урахуванням рекомендацій щодо системи мотивування, тис. грн

Рік / Категорія	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Доходи від реалізації	29 401	40 465	42 709	50 333	58 190	66 945
Витрати діяльності	32 444	33 011	34 635	36 565	39 437	41 225
Грошові потоки	-3 043	7 454	8 074	13 769	18 753	25 720
Інвестиційні витрати	21 480	4 815	-	-	-	-

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Аналогічно до розрахунків основних показників ефективності для проекту нового сервісного центру у полтавській області визначимо й значення відповідних показників для пропозиції щодо запровадження додаткової системи мотивування праці, на основі даних таблиці 3.9

Розрахуємо суму дисконтованих грошових потоків:

$$DCF = \frac{-3043}{(1+0,1043)^1} + \frac{7454}{(1+0,1043)^2} + \frac{8074}{(1+0,1043)^3} + \frac{13769}{(1+0,1043)^4} + \frac{18753}{(1+0,1043)^5} + \frac{25720}{(1+0,1043)^6} = 44\,220$$

Наступним етапом розрахуємо дисконтовані інвестиційні витрати для кожного періоду:

$$DIC = \frac{21480}{(1+0,1043)^1} + \frac{4815}{(1+0,1043)^2} = 23\,400$$

Значення дисконтованих інвестиційних витрат становитиме 23 400 тис. грн. На основі цього розрахуємо показник чистої приведеної вартості (NPV):

$$NPV = 44\,220 \text{ тис. грн} - 23\,400 \text{ тис. грн} = 20\,819 \text{ тис. грн}$$

Тобто приведена теперішня вартість прибутку від діяльності сервісного центру становитиме 20 819 тис. грн.

Ставку дохідності, так само як і для попереднього розрахунку, було визначено за допомогою функції MS Excel «BCД» або «IRR». У результаті ми отримали значення у 21% дохідності проекту.

Далі ми розраховували показник індексу рентабельності, розрахунок якого наведено нижче.

$$PI = \frac{20\,819}{23\,400} + 1 = 1,74$$

Для розрахунку модифікованої внутрішньої норми дохідності було проведено наступні дії:

$$MIRR = \left(\sqrt[6]{\frac{\sum_{k=1}^6 CF_k \times (1+0,1043)^{6-k}}{23\,400}} - 1 \right) \times 100\% = 14\%$$

Таким чином можемо співставити показники до впровадження пропозицій та після, щоб більш наочно побачити ефект. Основні показники

ефективності інвестиційного проекту будуть мати наступні значення (див. табл. 3.10).

Таблиця 3.10 - Показники ефективності інвестиційного проекту сервісного центру у Харківській області з урахуванням рекомендацій щодо системи мотивування

Показник	Значення після впровадження рекомендацій	Значення без впровадження рекомендацій
NPV, тис грн.	20 820	17 231
IRR	21%	17%
PI	1,89	1,74
Payback Period, років	5,002	5,25
DPP	5,1	5,3
MIRR	14%	12%
ROI	0,39	0,37

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Тобто у результаті впровадження рекомендацій щодо системи мотивування працівників за результатами виконання планових обсягів реалізації показники ефективності інвестиційного проекту в цілому будуть відображати кращі результати, а саме: чиста приведена вартість зросте на 3,5 млн грн до рівня у 20,8 млн грн; внутрішня ставка дохідності зросте на 4% до показника у 21%; індекс дохідності збільшиться на 0,15; термін окупності та дисконтований строк окупності скоротяться до майже 5 років; модифікована внутрішня норма дохідності становитиме 14%; коефіцієнт рентабельності інвестицій зросте на 0,02, тобто 1 гривня інвестиційних витрат принесе 39 копійок прибутку.

Висновки до розділу III

Таким чином, враховуючи зазначений аналіз, а також вивчення найбільш оптимальних для торговельного підприємства напрямків підвищення ефективності інвестиційної діяльності й результатів кореляційно-регресійного

аналізу нами було запропоновано впровадити на ТОВ «Агротехсоюз» наступні рекомендації:

1. Продовження поточної інвестиційної діяльності Товариства у рамках запровадження програми територіального розвитку. Пропозиція полягає у наступному етапі розбудови починаючи з 2025 року у Полтавській області за участі ТОВ «Крона-Калинівка»;
2. Впровадження на підприємстві додаткових контролів по управлінню ризиками на основі регулярних звітів, у відповідності до яких інвестиційний план та стратегія Товариства мають переглядатись на щоквартальній основі;
3. Запровадження з 2021 року як першого року діяльності нового сервісного центру системи преміювання робітників за результатами виконання планових показників доходності у розмірі 5% від місячних виплат.

На основі розрахованих витрат на впровадження рекомендацій було проведено аналіз ефективності даних заходів, з чого можна зробити висновок про доцільність впровадження кожного із них, оскільки, по-перше, вони не суперечать один одному й забезпечують покращення у різних аспектах інвестиційної діяльності, по-друге, забезпечать покращення фінансово-економічного стану підприємства. Продовження програми по географічній розбудові Товариства, починаючи з у Полтавської області забезпечить підприємству нові джерела доходу вже у 2025 році із значним потенціалом до збільшення масштабів діяльності. Впровадження додаткових контролів за ризиками на підприємстві сприятиме підвищення ефективності та обґрунтованості прийняття управлінських рішень, уникненню кризових ситуацій у компанії. Запровадження додаткової системи мотивування працівників сервісного центру в Харківській області дає можливість підприємству не лише покращення корпоративної культури та соціальної відповідальності перед працівниками, а й значно покращити результати впровадження інвестиційного проекту в цілому.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Таким чином, дослідивши теоретико-методичні та практичні засади організації інвестиційної діяльності на підприємстві та основні шляхи підвищення її ефективності, ми дійшли наступних висновків:

Поняття інвестиційної діяльності у практичному вимірі має значення ширше, ніж трактується у основних нормативних актах, і може бути визначено як комплекс дій та заходів управлінського персоналу підприємства щодо забезпечення всебічного розвитку підприємства, підвищення ефективності та результативності його діяльності шляхом вкладання ресурсів у ті або інші активи. Доцільність таких дій має обґрунтовуватися відповідними управлінськими рішеннями, для формування яких необхідно проводити інвестиційний аналіз.

У свою чергу інвестиційний аналіз у більшості випадків проводиться на основі розрахунків основних показників ефективності та доцільності певної інвестиційної ідеї. До найбільш поширених методів визначення результатів інвестиційних проектів належать розрахунки дисконтованих грошових потоків від реалізації проекту та ряд показників, які базуються на таких грошових потоках: динамічні та статичні. З їх допомогою можна визначити поточну вартість грошей, які будуть отримані у результаті впровадження певного інвестиційного рішення, та порівняти різні проекти між собою задля вибору найбільш оптимального варіанту для конкретного підприємства.

Не менш важливим аспектом попри розрахунок показників ефективності інвестиційних проектів є також якісний аналіз передумов та результатів таких дій. Саме тому нами було окреслено основні проблеми ефективної реалізації інвестиційної діяльності підприємств в сучасних умовах та було сформовано висновок про необхідність впровадження на підприємствах додаткових заходів щодо нівелювання зовнішніх ризиків інвестиційної діяльності.

У другому розділі даної роботи було проведено детальний аналіз особливостей діяльності досліджуваного підприємства – ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ», прораховано основні показники фінансово-економічної діяльності компанії та проведено аналіз ефективності поточної інвестиційної діяльності підприємства.

Основна діяльність ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» полягає у роздрібній торгівлі сільськогосподарськими машинами та устаткуванням іноземного виробництва. Компанія є офіційним дилером провідних світових виробників сільськогосподарської техніки, а саме: CLAAS, LEMKEN, GERINGHOFF і VALLEY. Також підприємство надає ряд додаткових послуг, які були запроваджені з метою розширення споживчого сегменту.

У результаті розрахунку основних показників фінансово-економічного стану підприємства протягом 2017–2020 років можна зробити загальний висновок про те, що рівень ліквідності активів підприємства є задовільним, показники фінансового стану у динаміці відображають збільшення частки власного капіталу підприємства та його високої маневреності й гнучкості, акумулювання ділової активності у 2020 році через покращення платіжної дисципліни щодо розрахунків з кредиторами та дебіторами та зростання показників прибутковості. З усього зазначеного робимо загальний висновок про задовільний фінансово-економічний стан ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» без гострих загроз діяльності підприємства.

Далі було проведено та проаналізовано показники ефективності інвестиційного проекту по будівництву нового сервісного центру у Харківській області, в реалізації якого полягає переважна частина поточної інвестиційної діяльності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ». Вибір показників а також алгоритм їх розрахунку ґрунтувався на інформації, висвітленій у пункті 1.2 даної роботи. Таким чином нами було визначено, що поточна вартість прибутку, отриманого у результаті впровадження нового сервісного центру, становитимуть 17 231 тис. грн, внутрішня ставка дохідності проекту знаходиться на рівні 17%, що значно вище за альтернативне й низько ризиковане вкладання активів на

депозитні рахунки. При чому проект має окупитися вже за 5 років, що не є тривалим терміном для такого масштабного інвестування. Тобто, у результаті проведеного аналізу було сформовано висновок про ефективність, доцільність та обґрунтованість будівництва нового сервісного центру у Харківській області.

Також для кращого розуміння факторів впливу на результати впровадження інвестиційного проекту у Харківській області, а також для більш ґрунтового формулювання рекомендацій, нами було проведено кореляційно-регресійний аналіз впливу інвестиційних витрат на результати інвестиційної діяльності ТОВ «Агротехсоюз». У результаті було виявлено наступне: тісний зв'язок спостерігається між грошовим потоком від діяльності сервісного центру та витратами на оплату праці, між грошовим потоком та амортизацією – майже відсутній. Регресійний аналіз показав, що всі обрані фактори: інвестиційні витрати та витрати на оплату праці – є статистично значимими. Отже, при формуванні рекомендацій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності особливу увагу слід звернути на фактор витрати на оплату заробітної плати та відрахування на неї.

Таким чином, на основі вказаних результатів кореляційно-регресійний аналізу, визначення основних проблем ефективного провадження інвестиційної діяльності в Україні у сучасних умовах, а також - обґрунтування капітального інвестування, а саме вкладання коштів у розширення ринків збуту, як найбільш доцільного напрямку підвищення ефективності інвестиційної діяльності саме торгівельного підприємства було запропоновано наступні заходи: продовження наступного етапу розбудови компанії у Полтавській області, впровадження на підприємстві додаткових контролів по управлінню ризиками, запровадження додаткової системи преміювання робітників.

Ефективність впровадження даних заходів була розрахована на основі витрат, визначених для впровадження кожного заходу окремо, у пункті 3.3. Тобто продовження програми по територіальному розширенню ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ», починаючи з Полтавської області, забезпечить підприємству дохідність проекту у розмірі 20%, а також поточну вартість

прибутку від діяльності нового сервісного центру в 21 373 278,36 грн. у порівнянні з сервісним центром у Харківській області запропонований нами проект навіть відобразив більш вигідні умови та результати реалізації. Запровадження додаткової системи преміювання робітників збільшить ефективність їхньої праці та забезпечить компанії 3,5 млн додаткового прибутку. Таким чином, запропоновані заходи є економічно ефективними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. No 1560–XII (редакція від 13.02.2021 р.), URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560–12>
2. Положення «стандарт» бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України No 73 від 07 лют. 2013 р. (редакція від 23.07.2019 р.)
3. Положення «стандарт» бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів», затверджене Наказом Міністерства фінансів України No 87 від 13.03.1999 (редакція від 19.03.2013 р.)
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів: Міжнародний документ від 01.01.2012
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. No 2755-VI (редакція від 15.05.2021 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Пересада А.А. Інвестиційне кредитування. Навчальний посібник. К., 2002. 272 с.
7. Идрисова А. Р. Сущность инвестиций, инвестиционной привлекательности и роль инвестиционного проектирования в деятельности предприятий. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2008. No 2. Т. 2. с. 174-176.
8. Розенберг Дж. М. Инвестиции: терминологический словарь. М. : ИНФРА-М, 1997. 400 с.
9. Войнаренко М.П., Бушовська Л.Б. Інвестиційна діяльність як об'єкт управління. *Економіка: реалії часу*, 2015. No 5(21). С. 40–44.
10. Доуртмес П.О. Теоретико-методичне забезпечення оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислового підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук. Харків, 2018. 21 с.

- 11.Нкайа Б.Ж., Ларка М.І. Роль і значення інвестицій в діяльності підприємств. Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність. *«Фор-вард–2016»*. 7 Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених. 27 грудня 2016 р. Харків: НТУ «ХП», 2016. С. 155–156.
- 12.Щерба А. О. Підходи до визначення інвестицій та інвестиційної активності підприємств. *Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку*. 2016. 160-174 с.
- 13.Безродна С. М. Інвестування : компендіум. Чернівці, 2013. 200 с.
- 14.Боярко І. М., Гриценко Л. Л. Інвестиційний аналіз: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 400 с.
- 15.Закон України «Про підприємництво» від 16.01.2003 (редакція від 29.01.2020 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12>
- 16.Спільник, І. В. Аналіз інвестиційної діяльності підприємства за даними фінансової звітності. Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. Том 14. № 2. 78-87 с.
- 17.Єгорова О. М. Методичні засади оцінки ефективності інвестиційної діяльності торговельного підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 7(1). 263-269 с.
- 18.Давиденко Н.М. Аналіз інвестиційних проектів: Навч.посіб. Київ: ЦП “Компринт», 2015, 378с.
- 19.Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник К.: Центр навчальної літератури, 2004. 376 с.
- 20.Горєлов Д.О. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Харків: Вид-во ХНАДУ, 2010. 133 с.
- 21.Пріб К. А. Інвестиційна складова управління розвитком підприємства. *Інтелект XXI*. 2015. № 1. 77-85 с.

22. Давиденко Н. М. Аналіз інвестиційних проєктів: Навч. посіб. Київ: ЦП «Компринт», 2015, 378с
23. Porter, M. E. (2008), *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*, Simon and Schuster, New York, 432 p.
24. Кинг У. Стратегическое планирование и хозяйственная политика. М.: Прогресс, 2002. 397 с.
25. Виханский О.С. Стратегическое управление: учебник. 2-е изд., перероб. и доп. М.: Гардарики, 2008. 296 с.
26. Боярська М.О. Аналіз стратегії розвитку підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 5. С. 306-310.
27. Безпарточний, М. Г. Обґрунтування стратегій розвитку торговельних підприємств. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць*. Одеський національний економічний університет. 2015. Вип. 1. No 56. 19–26 с.
28. Мойсеєнко І. П. М74 Інвестування: Навч. посіб. К.: Знання, 2006. 490 с.
29. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 15.03.2021).
30. Голян, В.А. та Лучечко, Ю.М., 2019. Капітальні вкладення в економіку України: стимулювання залучення інвестиційних потоків у сферу переробки сільськогосподарської сировини. *Економіка та держава*. 1. 15– 22 с.
31. Doing Business URL: <https://www.doingbusiness.org> (дата звернення: 17.03.2021).
32. Всесвітній економічний форум (World economic forum) URL: <https://www.weforum.org> (дата звернення: 17.03.2021).
33. Україна в рейтингах: як змінювалися позиції країни в 2014-2019 роках. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/11/01/infografika/ekonomika/ukrayina-rejtynhax-yak-zminyuvalysya-rozycziyi-krayiny-2014-2019-rokax> (дата звернення: 05.03.2021). (дата звернення: 17.03.2021).

34. Малахова Ю. А. Інвестиційна активність підприємства та чинники, що її визначають. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2016. Вип. 21(2). 55-58 с.
35. Шкрібляк М. Я. Особливості впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на механізм інвестиційної діяльності підприємства. Буковинська державна фінансова академія.
36. Ніколаєнко М. О. Економічні ризики діяльності підприємств-дилерів сільськогосподарської техніки. *Матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Науково-технічний розвиток: економіка, технології, управління»* Київ: Видавництво IVTS "Політехніка", 2020. 148 с.
37. Сторінка ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» на YouControl URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/23516002/ (дата звернення: 26.03.2021).
38. Офіційний сайт компанії ТОВ «Агротехсоюз». URL: <http://www.ats.in.ua> (дата звернення: 26.03.2021).
39. Отенко І. П. Фінансовий аналіз : навчальний посібник Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с. (Укр. мов.)
40. Ніколаєнко М.О. Проблеми та перспективи інвестиційної діяльності підприємств агропромислового комплексу України. *Матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції «РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ФАКТОР РОСТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ»* Київ: Видавництво IVTS "Політехніка", 2020. 158 с.
41. Ніколаєнко М.О., Дергалюк Б. В. Потенціал харківської області у сфері збуту аграрної техніки. *Матеріали Міжнародної науковлі інтернет-конференції економічного спрямування на тему: «Світ економічної науки. Випуск 30»*, 20217. 164 с.
42. Офіційний сайт ТОВ «CLAAS» URL: <https://www.claas-group.com> (дата звернення: 26.03.2021).

- 43.Терещенко О. Ставка дисконтування: проблеми розрахунку та шляхи їх вирішення. *Світ фінансів*. 2006. Вип. 4 (9). С. 144–150.
- 44.Ралко О. С. Методи визначення ставки дисконтування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 11. 150-153 с.
- 45.Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 29.03.2021).
- 46.Майорова Т. В., Максимович С. В. Інвестування : практикум К. : КНЕУ, 2012. 577 с.
- 47.Опря А. Т. Статистика. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
- 48.Поединок В. В. Інвестиційна діяльність як вид господарської діяльності. *Господарське право та господарський процес*. 2013. 131 – 135 с.
- 49.Гриньова В.М. Інвестування. К.: Знання, 2008. 456 с.
- 50.Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] К.: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.
- 51.Вісник. Офіційно про податки / Офіційне видання Державної фіскальної служби України. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100006825> (дата звернення: 30.03.2021).
- 52.Борщ Л. М. Інвестування: теорія і практика. К. : Знання, 2005. 470 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А1 – Показники платоспроможності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» у 2017-2020 роках

Показник	Роки				Абсолютний приріст			Темп зростання		
	2017	2018	2019	2020	2018- 2017	2019- 2018	2020- 2019	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019
Поточні активи, тис грн	410 429	502 867	540 376	559 583	92 438	37 509	19 207	122,5%	107,5%	103,6%
Поточні зобов'язання, тис грн	278 702	334 093	349 366	280 504	55 391	15 273	-68 862	119,9%	104,6%	80,3%
Чистий оборотний капітал, тис грн	131 727	168 774	191 010	279 079	37 047	22 236	88 069	128,1%	113,2%	146,1%
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,47	1,51	1,55	1,99	0,03	0,04	0,45	102,2%	102,8%	129,0%
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,53	0,52	0,63	1,33	-0,02	0,12	0,70	97,2%	122,4%	209,9%
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,04	0,09	0,06	0,10	0,06	-0,03	0,03	245,5%	69,1%	151,8%

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таблиця А2 – Показники фінансової стійкості ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» у 2017-2020 роках

Показник	Роки				Абсолютний приріст			Темп зростання		
	2017	2018	2019	2020	2018-2017	2019-2018	2020-2019	2018/2017	2019/2018	2020/2019
Позиковий капітал	305 636	350 454	352 364	292 660	44 818	1 910	-59 704	114,7%	100,5%	83,1%
Власний капітал	172 956	213 393	243 638	299 137	40 437	30 245	55 499	123,4%	114,2%	122,8%
Коефіцієнт фінансування	1,77	1,64	1,45	0,98	-0,12	-0,20	-0,47	92,9%	88,1%	67,6%
Коефіцієнт автономії	0,36	0,38	0,41	0,51	0,02	0,03	0,10	104,7%	108,0%	123,7%
Коефіцієнт маневриності власного капіталу	0,61	0,71	0,77	0,89	0,11	0,06	0,12	117,9%	108,0%	115,6%
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами	0,26	0,30	0,35	0,48	0,05	0,04	0,13	118,7%	114,8%	137,1%

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таблиця А3 – Показники ділової активності ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» у 2017-2020 роках

Показник	Роки				Абсолютний приріст			Темп зростання		
	2017	2018	2019	2020	2018-2017	2019-2018	2020-2019	2018/2017	2019/2018	2020/2019
Коефіцієнт оборотності активів	2,76	1,87	1,37	1,72	-0,89	-0,50	0,35	67,6%	73,1%	125,9%
Тривалість обороту активів	130,24	192,54	263,45	209,17	62,30	70,91	-54,28	147,8%	136,8%	79,4%
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	11,04	8,10	4,32	3,25	-2,94	-3,78	-1,07	73,4%	53,4%	75,2%
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	32,62	44,45	83,27	110,74	11,83	38,82	27,47	136,2%	187,3%	133,0%
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	7,90	4,69	3,32	10,39	-3,22	-1,37	7,08	59,3%	70,8%	313,4%
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	45,55	76,82	108,56	34,64	31,27	31,74	-73,92	168,7%	141,3%	31,9%
Коефіцієнт оборотності основних засобів	19,41	17,29	14,64	31,62	-2,12	-2,65	16,98	89,1%	84,7%	215,9%
Тривалість обороту основних засобів	18,55	20,82	24,59	11,39	2,27	3,77	-13,20	112,3%	118,1%	46,3%
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	7,65	4,94	3,34	3,40	-2,71	-1,60	0,06	64,6%	67,7%	101,9%
Тривалість обороту власного капіталу	47,07	72,87	107,70	105,73	25,80	34,83	-1,96	154,8%	147,8%	98,2%

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Таблиця А4 – Показники прибутковості ТОВ «АГРОТЕХСОЮЗ» у 2017-2020 роках

Показник	Роки				Абсолютний приріст			Темп зростання		
	2017	2018	2019	2020	2018-2017	2019-2018	2020-2019	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019
Чистий дохід	1 322 867	1 054 247	814 425	1 018 512	-268 620	-239 822	204 087,00	79,7%	77,3%	125,1%
Собівартість реалізованої продукції	1 159 354	918 106	737 165	846 573	-241 248	-180 941	109 408,00	79,2%	80,3%	114,8%
Прибуток	163 513	136 141	77 260	171 939	-27 372	-58 881	94 679,00	83,3%	56,7%	222,5%
Чистий прибуток	55 169	40 438	30 245	55 499	-14 731	-10 193	25 254,00	73,3%	74,8%	183,5%
Рентабельність активів	34,2%	24,1%	13,0%	29,1%	-10,0%	-11,2%	16,1%	70,7%	53,7%	224,1%
Рентабельність власного капіталу	31,9%	19,0%	12,4%	18,6%	-12,9%	-6,5%	6,1%	59,4%	65,5%	149,5%
Рентабельність діяльності підприємства	4,2%	3,8%	3,7%	5,4%	-0,3%	-0,1%	1,7%	92,0%	96,8%	146,7%
Рентабельність продукції	14,1%	14,8%	10,5%	20,3%	0,7%	-4,3%	9,8%	105,1%	70,7%	193,8%
Рентабельність продажу	12,4%	12,9%	9,5%	16,9%	0,6%	-3,4%	7,4%	104,5%	73,5%	178,0%
Рентабельність основних засобів	80,9%	66,3%	54,4%	172,3%	-14,6%	-11,9%	117,9%	81,9%	82,0%	316,9%

Джерело: складено автором на основі власних розрахунків

Додаток Б

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	81	2
первісна вартість	1001	81	84
накопичена амортизація	1002	-	82
Незавершені капітальні інвестиції	1005	55 626	
Основні засоби:	1010	104 383	32 214
первісна вартість	1011	48 757	69 693
знос	1012	-	37 479
Інвестиційна нерухомість:	1015	-	-
первісна вартість	1016	-	-
знос	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи:	1020	-	-
первісна вартість	1021	-	-
накопичена амортизація	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	55 632	32 216
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	318 960	186 432
Виробничі запаси	1101	3 229	3 049
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	315 731	183 383
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	104 995	135 851

Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	690	40 808
з бюджетом	1135	7 299	4
у тому числі з податку на прибуток	1136	2 288	-
з нарахованих доходів	1140	-	-
із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	73 101	136 634
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	22 492	27 414
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	22 492	27 414
Витрати майбутніх періодів	1170	1 258	557
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	11 575	25 506
Усього за розділом II	1195	540 370	553 206
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	6 375
Баланс	1300	596 002	591 797

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	4 000	4 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	77	77
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	239 561	295 060
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	243 638	299 137

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 998	12 156
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви, у тому числі:	1530	-	-
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	-	-
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	-	-
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	-	-
Інвестиційні контракти;	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	2 998	12 156
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	16 382	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	8 051
за товари, роботи, послуги	1615	245 592	98 013
за розрахунками з бюджетом	1620	1 198	9 679
за у тому числі з податку на прибуток	1621	-	2 537
за розрахунками зі страхування	1625	228	211
за розрахунками з оплати праці	1630	6 066	8 143
за одержаними авансами	1635	-	-
за розрахунками з учасниками	1640	-	-
із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	1 126	810
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	78 774	155 597
Усього за розділом III	1695	349 366	280 504
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними	1700	-	-

для продажу, та групами вибуття			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	596 002	591 797

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2020 рік

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За аналогічний період попереднього року	За звітний період
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 018 512	814 425
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
Премії підписані, валова сума	2011	-	-
Премії, передані у перестраховування	2012	-	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(846 573)	(737 165)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий: прибуток	2090	171 939	77 260
Валовий: збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	94 054	66 192
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(25 861)	(21 412)
Витрати на збут	2150	(62 741)	(59 659)
Інші операційні витрати	2180	(107 008)	(15 452)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-

Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	70 383	46 929
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	272	290
Інші доходи	2240	254	6
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	(3 228)	(1 031)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	-	-
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	67 681	36 884
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(12 182)	(6 639)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	55 499	30 245
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-	-